

Kurskod: SKOM12
Termin: Vårterminen 2017
Handledare: Nils Gustafsson

Meningsskapande på lokal nivå
Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism
ur ett PR-perspektiv

IDA WALDERLO

Lunds universitet
Institutionen för strategisk kommunikation
Examensarbete för masterexamen

Vad betyder det att arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism?

Synen på kommunikation som något som planteras hos en mottagare oberoende av mottagarens kontext anses idag alltmer förlegad. Istället blir det viktigt hur budskap förankras i den kontext det söker påverka. Den här masteruppsatsen undersöker den lokala organiseringen av ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism, sådant det förespråkas av nationell nivå. I den lokala nivåns organisering av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism aktiveras meningsskapande processer som syftar till att förstå och motivera uppdraget på lokal nivå. *Nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism* (NSmE) är en i raden av politiska samordningsfunktioner och tillsattes 2014 av nuvarande regering. Uppdraget från regeringen innebär att samla forskning och utforma strategier och metoder för hur ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism kan se ut. Den nationella samordnaren har i sin tur gett kommuner i uppdrag att arbeta förebyggande. I debatterna om frågan och i det offentliga rummet möts olika agendor och intressen: på nationell nivå och på lokal nivå, och inom den lokala nivån de civila intressena, samt den mediala agendan. Våldsbejakande extremism är en så pass komplex fråga, som dessutom försätter samordningen i kniviga frågeställningar och etiska dilemman. Hur bemöter man extremistiska miljöer utan att stigmatisera och misstänkliggöra grupper? Vilka budskap är trovärdiga? Den lokala nivåns förhållningssätt i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism blir vägledande för hur ändamålsenligt, men också hur meningsfullt, arbetet blir på sikt. I det interna organiserandet av ett lokalt förebyggande arbete synliggörs de förutsättningar den lokala nivån har att arbeta förebyggande och strategiskt, i synnerhet gentemot målgrupper. Ett säkerhetspolitiskt och ett socialt orienterat synsätt på det förebyggande arbetet bidrar dessutom till en polemik mellan två olika sätt att *beskriva* ett förebyggande arbete, och får konsekvenser för hur det *kommuniceras*. Våldsbejakande extremism som samhällsproblem kan inte lösas med enbart kommunikativa insatser. Dock, utan en strategi för kommunikation med analys av budskap och dess konsekvenser, riskerar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism att bli ett orimligt projekt - som i värsta fall spår på konflikter och blir kontraproduktivt.

Abstract

Title: Sensemaking at local level – The preventive work against violent extremism from a PR perspective

Sensemaking within communications theory is underestimated in its ability to explain complex nowadays societies. This master thesis examines the internal organisation of the preventive work against violent extremism at local level in Sweden. Through a case study of interviews and textual analysis the local preventive work is analysed through sensemaking processes that internally construct the foundation and premises of the work against violent extremism with focus on how messaging and communication has effect on the organisation itself and target groups. The preventive work being advocated by the national level is an example of an idea production that has direct effect on how the local level make sense of the preventive work locally. Conflicting views coloured by either security policy or social work construe a power/knowledge dynamics that challenge the organising of the preventive work, both practically and symbolically, and how it is understood locally.

Keywords: strategic communication, PR, violent extremism, sensemaking, organisation

Sammanfattning

Titel: Meningsskapande på lokal nivå – Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism ur ett PR-perspektiv

Meningsskapande är inom kommunikationsteori underskattat i dess förmåga att förklara en komplex samtid. Den här masteruppsatsen undersöker det interna organiserandet av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på lokal nivå i Sverige. I en fallstudie med intervjuer och dokument analyseras det förebyggande arbetet utifrån interna meningsskapande processer och de förutsättningar som det förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism lokalt vilar på. Detta med fokus på hur budskap och kommunikation får effekt, både på den egna organisationen, men även på målgrupper. Det förebyggande arbetet som förespråkas av nationell nivå blir ett exempel på en nationell idéproduktion, som får direkt effekt på hur den lokala nivån tillskriver det förebyggande arbetet mening. Det förebyggande arbetet präglas även av två kontrasterande synsätt - ett säkerhetspolitiskt och ett socialt orienterat - vilka konstruerar en makt/kunskapsdynamik som utmanar hur det förebyggande arbetet, såväl praktiskt som symboliskt, organiseras samt hur det uppfattas på lokal nivå.

Nyckelord: strategisk kommunikation, PR, våldsbejakande extremism, meningsskapande, organisation

Antal tecken inklusive mellanslag: 119 507

Förord

Jag skulle vilja rikta ett varmt tack till min handledare Nils Gustafsson som tidigt blev intresserad av mitt ämnesval och under vägen gett mig konstruktiv kritik och puttats mig i rätt riktning. Kursares och goda vänners stöttande ord har också fyllt mig med mod och skrivlust. Framförallt vill jag tacka min mamma för tålamod och stöttning. Hoppas ni tycker läsningen är intressant!

Ida Walderlo

Uppsala, 2017

Innehållsförteckning

---

1 Inledning	1
1.1 Problem	2
1.1.1 Syfte och frågeställningar	3
1.2 Definitioner och avgränsningar	4
1.3 Uppsatsens disposition	5
2 Litteraturoversikt	6
2.1 Våldsbejakande extremism och strategisk kommunikation	6
2.1.1 Kommunikation för att främja demokratiska värderingar	6
2.1.2 Polemiken mellan ett säkerhetspolitiskt respektive ett socialt orienterat synsätt	7
2.2 Politisk kommunikation med fokus på politisk PR	8
2.2.1 Kommunikation som styrmedel	8
2.2.2 Politisk public relations	9
2.3 Organisationskommunikation med fokus på meningsskapande	10
2.3.1 Organisationer som system av kommunikation	11
2.3.2 Meningsskapande processer som form för organisering	12
2.4 Två maktteoretiska begrepp	13
2.4.1 Begreppsparet makt/kunskap	13
2.5 Sammanfattning	14
3 Metod	15
3.1 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	15
3.1.1 Socialkonstruktionism	15
3.2 Fallstudie: det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i en lokal svensk kontext	16
3.2.1 Fallorganisationen	16
De sex kommunerna och den lokala samordningen mot våldsbejakande extremism	17
Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (NSmE)	18
Sveriges Kommuner och Landsting	19
3.3 Empiriskt material	19
3.3.1 Intervjuer och textanalys	19
3.3.2 Genomförande och tillträde till fältet	21
3.3.3 Etiska överväganden	23
3.4 Analytiskt tillvägagångssätt	24
4 Analys	26
4.1 Den lokala nivåns meningsskapande	26
4.1.1 Den nationella idéproduktionen	26

4.1.2 Sammanfattning	31
4.2. Ett säkerhetspolitiskt kontra ett socialt orienterat synsätt	32
4.2.1 Två diskurser i polemik	32
4.2.2 Sammanfattning	36
4.3 Målgrupper och budskap i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.....	37
4.3.1 Extremister och alla andra	37
4.3.2 Alla ska med eller vem riktar sig arbetet till?	40
4.3.3 Sammanfattning	43
5 Slutsatser och diskussion.....	45
5.1. På lokal nivå upplevs det förebyggande arbetet motsägelsefullt	45
5.2 Slutdiskussion: Verkligheten och hur vi talar om den	46
5.3 Kunskapsbidrag och vidare forskning	47
6 Referenser	49
7 Intervjuguider.....	56
8 Illustration.....	60

1 Inledning

Vi kanske inte ska säga att sagostund 3–6 år i ett utsatt område handlar om att förebygga våldsbejakande extremism för det är ju också väldigt stigmatiserande. Och mot en specifik grupp. Det kanske är en av de positiva effekterna i det långa loppet, men vi ska inte kommunikativt göra den kopplingen. – (1)

Citatet ovan är hämtat från en informants reflektion över vad som händer om man direkt kommunicerar att man som kommun arbetar förebyggande mot våldsbejakande extremism. Exemplet är nästintill komiskt men talande och sätter fingret på dimensionen av att samtidigt arbeta *demokratifrämjande* men också *förebyggande mot våld*. Våldsbejakande extremism har på senare år seglat upp som politiskt begrepp, både nationellt och globalt. Arbetet mot våldsbejakande extremism genomförs idag som en omfattande politisk satsning i Sverige som fått stor medial uppmärksamhet. Demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter – jämte våldsbejakande organiseringar, polarisering och desinformation – är samtidens knäckfrågor. Det offentliga rummet blir ett gytter av åsiktskorridor, stängda dörrar och höga tak. Till slut kokar debatten ner till en *beskrivning av verkligheten*: det finns de som värnar ”verkligheten” och de som värnar ”hur man talar om” verkligheten. Holmström (2005) menar att ett sådant komplext samhälle är ett “hyper-irriterat” samhälle, där politiska beslut påverkas av flera olika agendor, inte alltid fattas rationellt och alltid medför någon sorts risk. I det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är tanken att lokala aktörer på kommunal nivå ska *stöttas* i upprättandet av ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Den lokala nivåns organiserande av ett förebyggande arbete blir intressant av två skäl; det är formulerat på nationell nivå och det präglas av två synsätt på hur det ska organiseras, ett säkerhetspolitiskt och ett socialt orienterat. I organiserandet av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på lokal nivå, som således förhåller sig till en nationell idé om hur arbetet bör organiseras, aktiveras meningsskapande processer som präglar såväl *konstruktionen* av arbetet som *kommunicerandet* i och om arbetet på lokal nivå. Förhandlingen om mening på lokal nivå kommer till uttryck genom en kunskaps- och maktdynamik där det finns fler aktörer och målgrupper som ska inbegripas och tillgodoses i det förebyggande arbetet. I de meningsskapande processerna brottas den lokala nivån med föreställningar om hur arbetet strategiskt ska organiseras, vilken mening samordningen mot våldsbejakande extremism fyller, vilka förväntningar som finns lokalt och vilka arbetet riktar

sig till. Samtidigt som det förebyggande arbetet ska organiseras och utvecklas av kommunerna själva, är de nationella råden många (dir. 2014:103, SOU 2016:92). I det förebyggande arbetet bör kartläggning, nulägesbild, handlingsplan, nätverk och kunskapshus, s.k. forum upprättade för att arbeta kompetenshöjande och genom spridning av goda exempel, finnas (NSmE, 2016). Den politiska nivån vill arbeta proaktivt och inte reaktivt. Arbetet mot våldsbejakande extremism blir därmed uttryck för en mjukare styrning från nationell nivå, där det handlar om att förmedla och styra för att påverka den lokala nivån (Fredriksson och Pallas, 2013). På den lokala nivån är fler aktörer berörda av ett kommunikativt och demokratifrämjande uppdrag. Falkheimer och Heide (2014a) menar att det är i dynamiken där aktörer från olika nivåer möts som outtalade målsättningar framträder och maktrelationer synliggörs. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på lokal nivå blir därmed ett intressant exempel på hur strategisk kommunikation genom neo-institutionell organisationsteori och PR används för att påverka lägre instanser. Det blir också exempel på hur strategisk kommunikation används i meningsskapande processer för att på lokal nivå utkristallisera innebörden av ett förebyggande arbete, inför den egna organisationen och målgrupperna.

1.1 Problem

Det finns en rad politiska satsningar där staten vill påverka aktörer i samhället att agera eller tycka på ett visst sätt och där vissa idéer institutionaliseras, dvs. får fäste och införlivas i ett mellanmänniskt tankesätt (Rothstein, 2005, Kjellgren, 2002). Nationella idéproduktioner använder sig av logiken ”det går inte att tvinga men det vore bra om”. I en politisk kontext är syftet att *vägleda* aktörer samt sätta ramarna för vad som på olika sätt är giltigt. Det sker genom olika styrningsmekanismer och regleringar för normer och värderingar (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013). Institutioner och strukturer i ett samhälle blir en reflektion av en gemensam förståelse, en förhandlad tolkning mellan aktörer och institutioner om hur den sociala verkligheten gestaltas (Kjellgren, 2002). Ur detta perspektiv är strategisk kommunikation inom en politisk kontext ett sätt att påverka och propagera (Hutton, 1999). Arbetet mot våldsbejakande extremism, som blivit en omfattande politisk satsning, är just ett uttryck för en målorienterad politisk kommunikation och ett exempel på hur samhällsproblem identifieras, bildsätts och beskrivs (Strömbeck och Schlingmann i Falkheimer och Heide, 2011). Problemet är att det finns olika verkligheter på olika nivåer, tillsammans med olika

förutsättningar, resurser och *syn på kommunikation*. På lokal nivå där det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är i en process av att ta form är synen inte alltid överensstämmande med den nationella synen på det förebyggande arbetet. Det är också på lokal nivå de sociala problemen konkret hanteras och där medborgare bor. Mot denna bakgrund ser vi ett samband mellan en påverkansstyrd politisk kommunikation och aktiverandet av meningsskapande processer på lokal nivå. Den nationella nivån driver på kommunerna att arbeta förebyggande, vilket resulterar i att det lokala förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism bygger på hur arbetet *tillskrivs mening*, såväl praktiskt som symboliskt (Weick, 1995). Enligt Rieneckers modell för problemformulering (2016) blir därmed observationen att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism tillkommer den lokala dagordningen genom den nationella nivåns påverkan, och att det finns lokala förutsättningar, förväntningar och kunskap som gör att den sociala verklighet som de två nivåerna förhåller sig till skiljer sig, vilket får konsekvenser för hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism tillskrivs mening på lokal nivå. Även på lokal nivå går åsikterna isär om hur arbetet bäst bör organiseras och praktiskt implementeras, eftersom det färgas av de motsättningar som det säkerhetspolitiska och det socialt orienterade synsättet ger uttryck för. Interaktionen på lokal nivå i *skapandet av arbetet* respektive i *kommunikationen* om arbetet blir därmed betydelsefull för hur ändamålsenligt och meningsfullt ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism blir på längre sikt. Med anledning av att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är ett relativt färskt uppdrag möjliggörs en analys i ett tidigt skede där kommunikationen mellan berörda parter kan vara extra viktig för processen framåt (Falkheimer och Heide, 2014a).

1.1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet blir således att analysera hur den lokala nivån konstruerar och organiserar ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism genom meningsskapande processer. Uppsatsen utgår ifrån hur den lokala nivån strategiskt agerar och kommunicerar för att driva arbetet framåt. Som antytts ovan präglas arbetet mot våldsbejakande extremism av ett såväl säkerhetspolitiskt som socialt orienterat synsätt vilket antas få konsekvenser för hur arbetet upplevs internt. I de meningsskapande processerna i organiserandet av arbetet antas svar ges om vilka budskap som blir viktiga och hur man förhåller sig till och strategiskt använder sig av målgrupper för att förankra arbetet och göra det begripligt. På så vis kan kommunikationsforskningen nå en ökad förståelse om hur institutioner och målgrupper i ett

komplexit politiskt problem kan samordnas med avseende på den strategiska kommunikationen. Syftet besvaras med hjälp av följande forskningsfrågor:

- Vilken betydelse får de meningsskapande processerna på lokal nivå för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism?
- Vilken roll spelar ett säkerhetspolitiskt respektive ett socialt orienterat synsätt för den lokala nivåns meningsskapande i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism?

1.2 Definitioner och avgränsningar

Det empiriska materialet studeras genom en fallstudie där det finns en avgränsad fallorganisation bestående av informanter på både lokal och nationell nivå. Samspelet mellan nivåerna blir väsentligt i förståelsen av de meningsskapande processerna på lokal nivå där den nationella nivån ger uttryck för de *förväntningar* som finns på lokal nivå, och hur den lokala nivån internaliserar och förhåller sig till dessa.

I de fall det finns vedertagna svenska begrepp för engelska kommunikationsteoretiska termer används de svenska. I det här skedet blir det viktigt att bena ut den svenska terminologin om våldsbejakande extremism. I uppsatsen spelar det roll hur de olika begreppen används och hur informanterna beskriver dem. I media används inte sällan ”extremism” utan prefix för att beskriva ett bredare fenomen. I en politisk kontext är man noga med att använda termen *våldsbejakande extremism* (NSmE, 2016). Våldsbejakande extremism och radikalisering används ibland vidlyftigt och likställs med varandra. *Radikalisering* beskriver Ranstorp, Gustafsson och Hyllengren (2015) som den gradvisa acceptansen av våld som medel för att förverkliga extrema åsikter. Radikalisering kan vara ett förstadium till våld, men kan dock förbli en radikalisering av tanken vilket är viktigt att understryka. I NSmE strategi (2016) beskrivs termen våldsbejakande extremism som ”ideologier som bejakar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema åsikter och idéer”. Uppdraget att förebygga våldsbejakande extremism innehåller dimensioner av att *främja*, *förebygga* och *förhindra* våldsbejakande extremism på olika nivåer, i viss mån parallellt. I uppsatsen tas hänsyn till flera definierade våldsbejakande miljöer i en svensk kontext. Dessa miljöer är *vänsterextremism*, den s.k. autonoma, *högerextremism*, den s.k. vit makt-rörelsen, samt *islamistisk extremism*, den s.k. jihadismen. Även termen det *civila*

samhället bör definieras tydligt. Det civila samhället är en arena där individer frivilligt engagerar sig i nätverk som står utanför en statlig sfär (Habermas, 1991, Kaldor, 2003). Man talar om den privata kontra den offentliga sfären. Exempel är klubbföreningar, icke-statliga organisationer, trossamfund m.m. Genomgående i uppsatsen används förkortningen NSmE för att beskriva *Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism* (nationella nivån).

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med en litteraturöversikt som redogör för demokratiska värdenas påverkan och relevans på fältet strategisk kommunikation. Här introduceras även polemiken mellan ett säkerhetspolitiskt synsätt på det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism jämte ett socialt orienterat synsätt. I litteraturöversikten redogörs för de utvalda teorier och teoretiska perspektiv som ligger till grund för analysen. Dessa är *politisk kommunikation* och inom denna *politisk public relations*, *organisationskommunikation*, och inom detta meningsskapande samt Foucaults begreppspar *makt och kunskap*. I metodavsnittet presenteras den vetenskapsteoretiska socialkonstruktionistiska utgångspunkten, samt metoderna intervju och textanalys. Analysavsnittet är strukturerat utifrån avsnitt som på ett löst strukturerat sätt utgår från forskningsfrågorna med avseende på problemformulering och syfte om hur den lokala nivån tillskriver det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism mening utifrån ett nationellt formulerat uppdrag. I slutsatser och diskussion knyts de viktigaste slutsatserna samman för att avslutas med förslag till vidare forskning.

2 Litteraturöversikt

Litteraturöversikten inleds med tidigare forskning på förebyggande metoder mot våldsbejakande extremism med avseende på strategisk kommunikation. Därefter redogörs för de teorier och teoretiska perspektiv som bidrar till att göra strategisk kommunikation relevant för forskning på det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Tidigare forskning på området är relativt ny och utgår främst från en statsvetenskaplig respektive sociologisk disciplin. Få studier är renodlat kommunikationsinriktade. Några undersökningar behandlar strategisk kommunikation i relation till demokratiutveckling och demokratifrämjande arbete, som exempel kan nämnas några forskningsrapporter som lånar teorier från offentlig diplomati, kriskommunikation och sociala medier: ex. Eastern Partnership Civil Society Forum (2014), Beutel et al., (2016), samt Silverman et al. (2016). Genom de valda teoretiska perspektiven hämtade ur politisk kommunikation och organisationskommunikation, blir vår ansats ett komplement till tidigare litteratur om förebyggande metoder mot våldsbejakande extremism.

2.1 Våldsbejakande extremism och strategisk kommunikation

2.1.1 Kommunikation för att främja demokratiska värderingar

Vår tids ideologiska krig är i allra högsta grad ett kommunikationskrig, menar Corman, Trethewey och Goodall Jr (2008). Kommunikationsstrategier har länge utgått från ett envägs perspektiv där man designat budskap med värdeord som *frihet* och *demokrati*, utan att ta hänsyn till om dessa begrepp kan ha en annan klang än de har i den kontext där de producerats. Inom senare forskning har man blivit mer medveten om denna asymmetri och insett att kommunikationssatsningar bör vara mottagarcentrerade, meningsskapande samt att budskapet alltid är beroende av den kontext och kultur det produceras *för* istället för *i*. Inom främjandearbete på EU-nivå arbetar man med dessa begrepp för att närma sig extremism. Exempelvis återfinns i en förebyggande satsning av Eastern Partnership Civil Society Forum (EU, 2014) formuleringar som ”bygga en gemensam grund för inkluderande demokrati”, ”ökat samarbete” och ett stärkande av ”mänskliga rättigheter och grundläggande friheter”. Målet i satsningarna är att *värna* och *främja* det demokratiska samtalet samt upptäcka och

bemöta våldsbejakande retorik. Mycket av litteraturen på området våldsbejakande extremism fokuserar vid att utveckla preventiva metoder och motverka terror. Eder (2011) är en av dem som har kritiserat västvärldens defensiva hållning vad gäller hur responsbenägen man varit när man bemött och adresserat radikaliserings. Istället för att implementera förebyggande strategier har man varit reaktiv och agerat i efterhand. Ett exempel på ett försök till förebyggande metod är Storbritanniens *Prevent*-strategi (modifierad 2015) där staten gav skolan ett rapporteringsuppdrag som innebar att skolan skulle anmäla ungas tecken på radikaliserings. Det här resulterade i att grupper i skolmiljön stigmatiserades och misstänkliggjordes. En annan form av förebyggande som är särskilt ny i forskningen är användningen av motbudskap, s.k. *counter-narratives* (Silverman et al. 2016). Utvecklingen av denna metod möjliggör att man bemöter extremistiska budskap med alternativa budskap eller budskap som förkastar de extremistiska. Det finns dock ringa forskning på huruvida strategier för motbudskap har någon effekt, särskilt på lokal nivå. Strategier för att på olika sätt värna demokratin är tydligt kopplade till strategisk kommunikation som forskningsfält internationellt.

2.1.2 Polemiken mellan ett säkerhetspolitiskt respektive ett socialt orienterat synsätt

I svensk forskning är det möjligt att identifiera två motstridiga synsätt som såväl instrumentellt som symboliskt anger hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism organiseras. NSmE arbete har hämtat mycket evidens från hur modeller i Danmark utformats, där flera yrkesgrupper samverkar för att stävja extremism lokalt (Justitsministeriet, 2014). I den säkerhetspolitiska kontexten är begrepp som ”risk”, ”faktorer”, ”terrorism”, ”prevention” och ”underrättelse” ledord. Kunskapen om orsaker och verkan är det som i hög grad avgör utformningen av preventionsstrategier (Ranstorp, Gustafsson och Hyllengren, 2015). Man diskuterar individen och vilka s.k. push- och pullfaktorer, dvs. vilka orsaker som skjuter bort en individ och vilka som drar en individ till sig, som kan resultera i våldsbejakande dåd eller att individer ansluter sig till extremistiska miljöer. Ranstorp, Gustafsson och Hyllengren (2015) väver däremot in aspekter av socialt arbete som ”samverkan” där de menar att det förebyggande arbetet är outvecklat i Sverige, och att samverkan som arbetsform i de här sammanhangen inte får bli ett självändamål. De menar dock att arbetet likväl bör *formaliseras* och *institutionaliseras* för att få till stånd ett riktat arbete mot våldsbejakande extremism. Det socialt orienterade synsättet å sin sida, bland annat Herz (2016), riktar kritik mot den typen av formalisering av ett förebyggande arbete. Att

instifta lokala samordnare och upprätta kunskapshus och handlingsplaner för att angripa frågan kritiserar för att vara en stuprörsfunktion som inte integreras i resten av verksamheten i kommunerna. Första linjen, det vill säga aktörer som arbetar på fältet, bör inte driva sitt arbete utifrån den säkerhetspolitiska agenda som arbetet bedrivs utifrån på nationell nivå (Herz, 2016). Risken är att man hamnar i etiska dilemman av ett ”vi mot dem”-tänk och att individer stämplas med riskidentiteter. Det socialt orienterade synsättet har således ett mer strukturellt fokus än fokus på enskilda individer. Forskningsperspektiven pekar på en oenighet om hur ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism bör formuleras och organiseras. I förebyggande insatser tycks kommunikation således ha en central roll, alltifrån satsningar för att stävja extremism på EU-nivå till riktade kampanjer på lokal nivå. Genomgående verkar legitimiteten hos avsändaren, definierandet av mottagaren och trovärdigheten i budskap vara centrala faktorer. Det blir relevant inom vilken institutionell kontext som ett förebyggande arbete konstrueras och hur man närmar sig de grupper man söker påverka. I mångt och mycket slår tidigare forskning fast att ett effektivt strategiskt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism handlar om hur man involverar aktörer på ett förtroendeingivande sätt och hur instrument utvecklas för att utvärdera insatser på bästa sätt. Det säkerhetspolitiska respektive det socialt orienterade synsättet kommer att få en central roll i uppsatsen.

2.2 Politisk kommunikation med fokus på politisk PR

2.2.1 Kommunikation som styrmedel

I den politiska kontexten har offentliga institutioner ett relativt nyvunnet intresse för kommunikation (Stenberg, 2016). Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är ett exempel på en politisk fråga som man är mån om att göra relevant på lokal nivå. Politisk kommunikation kan beskrivas som ”kommunikativa processer som hela tiden står i relation till distributionen av makt, kollektivt beslutsfattande, och en auktoritär fördelning och marknadsföring av värden i samhället” (Strömbäck och Kiouisis, 2014). Politik är beroende av *kommunikation* och *relationer* mellan civila, politiska aktörer och media, vilket gör teorin relevant för studier av samtida fenomen. I denna symbios beskriver Fredriksson och Pallas (2014) politisk kommunikation genom begreppet *mediatisering* för att peka på det ökade inflytandet av medielogik i institutioners förhållningssätt till intressenter och omvärld. Politisk kommunikation är i hög grad ett uttryck för att värna om och befästa legitimiteten för

den egna verksamheten, samt att utöva kontroll över andras verksamheter (Strömbäck och Kiouisis, 2014). Även Hallahan et al. (2007) pekar på denna postmoderna utveckling att legitimitet idag handlar om organisationers vara eller inte, och att intressenter genom åsikter och sanktioner ständigt utmanar denna legitimitet. Kiouisis och Strömbäck (2014) hävdar att politisk kommunikation även kan beskrivas som det bredare angreppssättet att ”utbyta symboler och budskap mellan institutioner [...] som är produkter av eller har konsekvenser för det politiska systemet”. Det är således i en kontext av den politiska kommunikationen som uppdraget om att arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism *förespråkas* (Hutton, 1999) och blir exempel på politisk *idéproduktion* som vi kommer till lite längre ner.

2.2.2 Politisk public relations

Inom politisk kommunikation talar man även om *politisk public relations*, men dessa bör inte alltid likställas även om de har teoretiska och konceptuella likheter (Strömbäck och Kiouisis, 2011a). Politisk PR beskrivs som ”sättet på vilket en organisation i politiska syften, genom medveten kommunikation och handling, vill påverka, bygga och vidmakthålla gynnsamma relationer med kärnmålgrupper för att nå sina mål” (Strömbäck och Kiouisis, 2011a). I det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism betraktar NSmE den lokala nivån som sin främsta målgrupp. Hutton (1999) redogör för olika typer av PR som blir relevanta i förståelsen av det förebyggande arbetet. Dessa är bland annat *förespråkande* PR, som har nära kopplingar till att vilja påverka, *orsaksrelaterad* PR, som triggas igång av en händelse, samt *relationsskapande* PR där det handlar om att arbeta efter ömsesidiga värderingar. Dessa typer av PR har gemensamt att de används som politiska verktyg där påverkan är centralt, inte nödvändigtvis för att upprätthålla organisationens rykte, utan i syfte att gynna samhällets bästa och med allmänhetens intresse främst (Hutton, 1999). Den traditionella *management-funktionen* PR haft i organisationer, där man utfört strategiska aktiviteter för att hantera sitt anseende, är en ännu gällande syn på hur politisk PR opererar i syfte att påverka grupper att tycka på ett visst sätt (Heath, 2006). Däremot missar denna instrumentella syn en relationsbyggande aspekt av politisk PR där det handlar om tvåvägskommunikation, ömsesidig förståelse och långsiktigt arbete (Strömbäck och Kiouisis, 2014). Detta knyter an till det Hallahan et al. (2007) menar är beroendeförhållandet mellan institutioner och intressenter där PR bör ägna sig åt att bland annat besvara frågan om hur en organisation strukturellt bör byggas för att tillgodose interna och externa publikers deltagande och förståelse för organisationens mål och budskap. Den traditionella synen på PR, menar Fredriksson, Pallas

och Wehmeier (2013) utelämnar den inverkan som PR har på att ”skapa det sociala”. Att skapa det sociala innebär att PR och kommunikation övergår från att vara instrument till en institutionaliserad praktik som fungerar som bärare av normer och värderingar och fungerar som översättare mellan institutioner i ett samhälle (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013). Det är inom denna neo-institutionella teori som PR och kommunikation blir grundläggande i förståelsen av hur organisationer i ett samhälle opererar och kan förstås (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013). Grundare till PR-teorin, Bernays (2014), beskrev hur PR genomsyrar allt från regeringar, fackliga anslutningar till privata intressen. Relationen och kommunikationen mellan aktörer och institutioner i ett samhälle och en analys av hur *agerandet* av PR i praktiken formar en kommunikativ kontext utgör ett modernare sätt att se på PR (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013). I det neo-institutionella perspektivet är kommunikation avgörande i förståelsen av hur organisationer och samhälle verkar i symbios. Public relations får en mer utvidgad betydelse som beskriver hur styrande mekanismer som normer, idéer och förgivettagna aktiviteter påverkas av den politiska kontexten och formuleras i den politiska kommunikationen (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013). Som politiskt redskap kan PR fungera som en mjukare styrning. I arbetet mot våldsbejakande extremism tar sig PR uttryck som politisk idéproduktion (Rothstein, 2006, Kjellgren, 2002), dvs. en ”institutionaliserad statssyn” som konstitueras av kollektiva idéer och föreställningar som konstrueras intersubjektivt och därför står över individuella idéer. Dessa idéer förkroppsligas genom symboler, diskurser och institutioner och ger en bild av vilka politiska mål som är önskvärda för aktörer att sträva mot (Kjellgren, 2002). Habermas (1991) kritiserar PR för att göra anspråk på att hantera det som är relevant för *the public* i public relations, en allmänhet, och menar att det ofta är godtyckligt eller rentav falskt. Han resonerar vidare att PR ofta maskerar syftet med att verka för samhällets och medborgares bästa bakom affärsstrategier. PR:s syfte är även debatterat inom kritisk teori, och ofta associerat med en mystisk och propagerande karaktär (L’Etang, 2008) där makt har en avgörande roll. I andra änden av public relations finns *relations* som vi varit inne på och som syftar på värdet av att analysera grupperns attityder, förnimmelser, kunskaper och beteende för att utforma metoder och strategier inom kommunikation (Ledingham, 2003). Inom relationsbyggande PR är alltså intressentens förväntningar avgörande, och förtroendet aktörerna emellan. I detta perspektiv utgår man från en tvåvägssymmetrisk kommunikationsmodell (Grunig och Hunt, 1984) där kommunikation, för att vara meningsfull, måste utgå från såväl sändare som mottagare. Däremot är inte relationsbyggande särskilt lätt att mäta (Falkheimer och Heide (2014a).

Politisk PR förklarar således hur organisationer i en politisk kontext arbetar för att skapa och bibehålla relationer med intressenter där tanken är att utbytet ska vara ömsesidigt gynnsamt.

2.3 Organisationskommunikation med fokus på meningsskapande

2.3.1 Organisationer som system av kommunikation

Heide, Johansson och Simonsson (2012) betraktar organisationskommunikation som sättet att förklara organisationen och organisatoriska fenomen ur ett *kommunikationsperspektiv*. Enligt denna definition är kommunikation inte endast en aktivitet, utan genomsyrar organisationen och konstruerar den. Weick (1995) ser på organisationer ur ett systemteoretiskt perspektiv, som *system av kommunikation*. Han menar att strävan efter mening och en organisations *meningsskapande* processer är det som föder själva verksamhetens *institutionalisering*. Mumby (2013) menar att ett visst agerande inom en organisation konstrueras genom kommunikativa processer, och därefter tillskrivs verksamheten mening och en logik. Att se på organisationer som system av kommunikation är hämtat ur den systemteoretiska modell som Luhmann (1995) introducerat och som kortfattat förklarar hur samhället kan betraktas som system av kommunikation (sociala filter), där ett visst socialt system definieras utifrån gränsen mellan sig självt och sin omgivning och skapar omgivningen utifrån hur man *väljer* det som ger mening. Inuti det sociala systemet reduceras därmed komplexiteten som finns i omgivningen. Organisationer och samhälle är därmed i en ständig process där de byter skepnad. Således är det mellan löst knutna aktörer, som har olika kunskapssyn och erfarenheter, som en organisering tar form (Weick, 2012). De meningsskapande processerna blir ett sätt att giltiggöra för individen och omgivningen vad arbetet går ut på, och genom det reducera den osäkerhet organisationen således verkar i (Weick, 1995, Mumby, 2013). Weick ifrågasätter att organisationen skulle vara rationell och medveten från början. Typiskt för moderna komplexa organisationer är nämligen att information ofta är knapphändig samt att mål och kriterier ofta står i konflikt till varandra (Weick, 2012). Czarniawska och Gagliardi (2003) menar dessutom att det innehåll och den kunskap som utgör och sedimenterar organisationen kommer ur aktörers agerande, som bildar strategin bakom organisationen. Det är därför svårt att *tänka ut* hur meningsfull och strategisk en verksamhet är, innan den har testats och förhandlats i praktiken. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism

är ett illustrativt exempel på hur det inom den politiska kommunikationen fordras en hantering av frågor som kan verka inkompatibla från början, dvs. på något sätt skeva i förhållande till hur ”verkligheten” ser ut (Fredriksson och Edwards, 2014). Exempelvis hur man samtidigt som man stärker och värnar ett demokratiskt fundament, också motverkar extremistiska våldsbejakande krafter som utmanar demokratins grundvalar. I det politiska PR-maskineriet blir det således viktigt att kunna hantera komplexiteten i hur transparent eller tillmötesgående samt hur överensstämmande verksamheten är med den verklighet olika intressenter sällar sig till (Fredriksson och Edwards, 2014). I det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism sätts detta på prov då den nationella nivån ger ett uppdrag till lokal nivå där kärnvärden, styrsätt och agendor kan skilja sig och dessutom har påverkan på hur verksamheten beskrivs och kommuniceras externt av den lokala nivån (Falkheimer och Heide, 2011).

2.3.2 Meningsskapande processer som form för organisering

Relationsbyggande är dock som konstaterat svårt att mäta. Förväntningar hos intressenter, menar Ledingham (2003), svarar inte nödvändigtvis mot hur sanningsenlig en verksamhet är utan snarare hur väl den stämmer överens med de föreställningar intressenten har. På så vis blir meningsskapande ett sätt att ta reda på hur effektivt relationer kan skapas och stärkas mellan aktörer, och i detta spelar det stor roll hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism uppfattas. Weick (1995) är upphovsman till begreppet *meningsskapande* som fått stort inflytande i organisationsstudier (Czarniawska, 2005) där agerande inom en organisation är ”en intersubjektiv process som aktiveras i en organisation när aktörer konfronteras med händelser och problem som uppfattas som otydliga” (Weick, 1995). Den här definitionen signalerar att meningsskapande utgår från ett läge där en situation eller en process uppfattas som oklar av de aktörer som berörs av den, samt att meningsskapande blir en förutsättning för att en organisation ska kunna agera strategiskt och ändamålsenligt. Meningsskapande är en ständigt pågående process för att förstå omgivningen (Weick, 1995) och handlar om att *skapa* verkligheten för att göra den så meningsfull som möjligt. Detta gör att meningsskapande sällar sig till en socialkonstruktionistisk epistemologi (Alvesson, 2011) där kunskap inhämtas utifrån hur meningsfull den bedöms vara. Meningsskapande blir ett sätt för verksamheten att använda intern kommunikation för att förstå komplexa situationer, sätta frågor i ett begripligt sammanhang, utvärdera handlingsalternativ, bidra till ökad förståelse för fenomen och kunna svara på frågan *varför*

(Berghs School of Communication, 2016). Det är även relevant att betona att meningsskapande sker genom handling och samspel med andra (Heide, Johansson och Simonsson, 2012). Det är således inte bara genom formuleringar som mening skapas på lokal nivå, utan också genom erfarenheter och föreställningar som de meningsskapande processerna ger uttryck för. Von Platen (2006) resonerar att mening kan tolkas olika, men beskriver begreppet som ”resultatet av den meningsskapande processen”. Att betrakta mening som resultat av en process betonar också att mening används som strategiskt verktyg för att göra det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism begripligt och rimligt på lokal nivå. I och med att mening skapas i situationsbundna sammanhang, i interaktion och olika av olika aktörer är meningsskapande fragmenterat (Weick, 1995), vilket betyder att det inte är konstant över tid. Meningsskapande blir en måttstock och en tolkningsram (von Platen, 2006) för hur strategiskt och meningsfullt det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism upplevs av aktörer på lokal nivå.

2.4 Två maktteoretiska begrepp

2.4.1 Makt och kunskap

Foucaults idé om makt och kunskap är en teoretisering av konceptet diskurs (Möllerström och Stenberg, 2014) som innebär ”ett bestämt sätt att se på eller tala om världen” (Börjesson, Palmblad, 2007). Diskurs utgörs av det Foucault kallar *regime of power and truth* (1980) och är diskursteoretiska begrepp som beskriver hur samhället skapar ordning och disciplin utifrån parametrar om hur maktpositioner och kunskapskapital är fördelade i samhället. Parametrarna är styrande samtidigt som de exkluderar (Foucault, 1980). Sanning betraktas av Foucault som det system av processer som genom produktionen av sanning, regleringen av den, distributionen av den, cirkulationen av den och förekomsten av konstateranden påverkar hur makt och kunskap betraktas och står i relation till varandra (1980). Kunskap används ofta styrande och legitimeras ofta genom ett visst innehav av makt. Kunskapen styr därmed vad som föredras genom att ogiltiggöra eller exkludera något annat (Foucault, 1977). Samtidigt hävdar Prasad (2005) att makt och kunskap är oavhängiga av varandra då kunskap kan föda makt, men makt också förgöra kunskap om den inte känns legitim eller önskvärd. I synen på makt och kunskap inbegrips alltså normerande mekanismer som gör giltigt vad som är korrekt respektive felaktigt i en given situation. I uppsatsen används makt/kunskap för att resonera

kring relativiteten mellan makt och kunskap och den påverkan det har på den lokala nivåns organiserande av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och de meningsskapande processerna på lokal nivå. Den lokala nivån ges i uppdrag av den nationella nivån att konstruera ett förebyggande arbete enligt en given modell vilket gör att i denna typ av sammanhang är en viss kunskap naturlig och tagen för given (Möllerström och Stenberg, 2014). Žižek (2008) talar även om *våld* som ett uttryck för *makt* på olika nivåer enligt en marxistisk tradition. Det han kallar systemiskt våld är en typ av maktdemonstration som tar sig uttryck i institutioner i samhället och i system. Den nationella nivåns mjukare styrning, förespråkat genom ett visst arbetssätt och baserat på ett visst kunskapskapital, skulle kunna ses som ett uttryck för systemiskt våld. Trots att det i en idéproduktion inte ligger en direkt dimension av våld använder den nationella nivån sin suveräna ställning för att påverka den lokala nivån. Makt och kunskap är således *producerande* och beroende av varandra, vilket gör begreppen relativa (Prasad, 2005). Makt och påverkan är kärnbegrepp inom strategisk kommunikation och centralt i en mer kritisk syn på kommunikationsteori (Hutton, 1999, L'Etang, 2008). En pragmatisk syn på diskurs möjliggör en analys där makt/kunskap används i ett bottom-up-perspektiv som illustrerar den lokala nivåns meningsskapande processer i relation till ett nationellt formulerat uppdrag.

2.5 Sammanfattning

De presenterade teorierna och teoretiska perspektiven bidrar till en förståelse om hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism konstrueras genom meningsskapande processer och en makt- och kunskapsdynamik. Inom en politisk kommunikation utövar den nationella nivån påverkan på den lokala nivån. Strategisk kommunikation används därmed som en styrningsmekanism från nationell nivå, och två kontrasterande synsätt präglar den lokala nivåns meningsskapande. Vår teoretiska ansats har organisationsperspektivet och meningsskapande i fokus, och bidrar således till tidigare forskning om förebyggande metoder mot våldsbejakande extremism.

3 Metod

I det här kapitlet beskrivs den vetenskapsteoretiska utgångspunkten samt metoderna för hur det empiriska materialet analyseras. Analysen utgår från en fallstudie, våldsbejakande extremism i en svensk kontext, där det finns en fallorganisation som består av NSmE (nationella nivån), lokala samordningen mot våldsbejakande extremism i sex svenska kommuner (lokala nivån) samt organisationen SKL som utgör en brygga mellan nivåerna.

3.1 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

3.1.1 Socialkonstruktionism

Uppsatsen har en socialkonstruktionistisk kvalitativ ansats, vilket innebär att fallet, ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism på lokal nivå, studeras i den naturliga kontexten och görs meningsfull sådan som den beskrivs av aktörerna själva (Brinkmann och Kvale, 2015). Verkligheten blir därmed *konstruerad* och går inte att objektivt beskriva utanför de referensramar aktörerna själva använder och som är ett resultat av mänskligt medvetande (Berger och Luckmann, 1967; Prasad, 2005). Inom socialkonstruktionismen är det subjektiva *tolkande* perspektivet dominerande och basen för inhämtning av kunskap om den omgivande sociala kontexten (Alvesson och Sköldberg, 2009). Det ontologiska antagandet är att enskilda individer konstruerar verkligheten. Individer ingår i meningsskapande processer som de genom erfarenheter relaterar till en förgivettagen verklighet som bildar gemensamma antaganden i samspel med andra (Prasad, 2005), det fenomenologer benämner som 'intersubjektivitet'; förenklat när två individer delar samma subjektiva medvetande (Berger och Luckmann, 1967). I organisatoriska processer agerar aktörer i en mikrokontext, däremot står denna kontext i förhållande till en större makrokontext. De kritiska kopplingarna kontexterna emellan tas sällan i beaktande menar Flyvbjerg (2001). Utan att använda det metodologiska angreppssättet symbolisk interaktionism fullt ut, dvs. hur självet internaliserar sin omgivning, blir ändå rätten att 'definiera situationen' central för analysen av det empiriska materialet (Prasad, 2005). Sättet på vilket språk, formuleringar och budskap bidrar till att forma verkligheten står i fokus (Möllerström och Stenberg, 2014). Kunskapen på lokal nivå är

därmed beroende av processer kopplade till specifika intressen och makt snarare än värderingsfri (Alvesson och Sköldberg, 2009). Den socialkonstruktionistiska ansatsen blir relevant för vår uppsats eftersom socialkonstruktionismen alltså erkänner en verklighet där individen *formar* sin livsvärld och institutionaliserar nya idéer, samtidigt som samhället redan är *format* baserat på institutionaliserade strukturer (Prasad, 2005).

Det finns däremot kritik mot socialkonstruktionismen; nämligen att den tillskriver 'konstruktionen' för stor betydelse (Berger och Luckmann, 1967). Allt är inte konstruerat, det finns faktorer såsom politiska och ekonomiskt materiella värden som inte enbart bör ses som konstruerade. Bergström och Boréus (2005, i Möllerström och Stenberg, 2014) menar dock att en ekonomisk kris visserligen får materiella följder men kan betraktas som konstruerad på det sätt *språket* formar krisen och därmed anger hur krisen blir verklig. Val av formulering, eller s.k. narrativ, samt sätt på vilket verkligheten beskrivs, är färgat av en viss typ av kunskap som kommer att spela roll för de meningsskapande processerna i en organisation och hur påverkansprocessen ser ut (Czarniawska, 2005; Weick, 1995).

3.2 Fallstudie: det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i en lokal svensk kontext

3.2.1 Fallorganisationen

Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i en lokal svensk kontext lämpar sig bra som fallstudie där syftet är att tillägna sig fördjupad kunskap och snäva ner undersökningens fokus (Flyvbjerg, 2001). Våldsbejakande extremism är ett aktuellt ämne, som också speglats mycket medialt. Som case blir det intressant att belysa ur ett nytt ljus, inifrån organisationen med fokus på meningsskapande och lokala aktörers strategiska kommunikation. Ett meningsskapande teoretiskt perspektiv på lokal nivå kan bidra med den fördjupade och kontextberoende kunskap som det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism förtjänar, eftersom lokala aktörer har kunskap om den sociala verklighet som ska organiseras. Detta arbetssätt är vanligt inom studier i strategisk kommunikation (Heide, Johansson och Simonsson, 2012). Yin (2003) betraktar fallstudien som en empirisk undersökning om samtiden i sin naturliga kontext. Kontexten till vårt fall är ett polariserat samhälle med splittrade värderingar och ett ökat säkerhetsläge. Fallstudien är dessutom användbar när resultat och effekter inte kan knytas till några få orsaker eller är mätbara (Yin,

2003). Karaktären av ett förebyggande arbete, särskilt i *uppbyggingsfas* på lokal nivå, gör att det inte går att se omedelbara resultat och effekter. Resultatet av uppsatsen kommer att ge en nulägesbild som möjligen kan förutspå effekten av ett långsiktigare arbete. För denna fallstudie är en fallorganisation sammansatt som enligt Mumby (2013) ska illustrera den lokala nivåns pågående förhandlande om mening och samsyn i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

De sex kommunerna och den lokala samordningen mot våldsbejakande extremism

Fallorganisationen (se figur 1 i bilaga) består av sex svenska kommuner. Dessa är Borlänge, Örebro, Stockholm och Göteborg – som är med i det kompetenshöjande kunskapsprojekt som NSmE (2016) initierat – samt Malmö och Uppsala. Uppdraget att ”stödja aktörer som identifierar problem med våldsbejakande extremism lokalt”, dvs. riktlinjer om att kommuner bör arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism, fastslås i dir. 2014:103, samt i promemorian (Ju 2014:18). Valet av kommuner i uppsatsen redogörs närmare för under *Genomförande och tillträde till fältet* (3.3.2) längre ner, men är baserat på den kunskap som dessa kommuner besitter om det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på lokal nivå. Enligt NSmE (2016) uttrycker dessa kommuner även en tydlig vilja i att arbeta förebyggande med frågan. Det är också av relevans att samtliga är större städer som kan ha arbetat med våldsbejakande extremism en längre tid men i andra former, och som på grund av sin storlek har möjlighet att avsätta resurser för ett sådant arbete. Stockholm, Göteborg och Malmö räknas som storstäder vilket innebär att de har en befolkningsmängd över 200 000 invånare. Uppsala och Örebro räknas som större städer med en befolkning över 100 000. Borlänge räknas som medelstor stad med strax över 50 000 (SKL, 2016). De definierade våldsbejakande miljöerna (se 1.2) är eller har varit närvarande i samtliga kommuner i fallorganisationen. I Borlänge har man en tydligare högerextrem miljö, i Örebro fler fall av islamistisk (religiös fundamentalistisk) extremism och i Uppsala har man tidigare haft en aktiv vänster-autonom rörelse. I Stockholm, Göteborg och Malmö är alla tre extremistmiljöer mer utbredda. Som en lokal samordnare beskriver det närs miljöerna av varandra:

Vit makt dels skapar rasism, men också närs av en generell rasism, där man kan plocka upp potentiella rekryter. Om vi ser religiösa extremistmiljön, det förstärker ju precis det budskap man sänder ut i Europas förorter när man försöker rekrytera, ’jamen ni hör ändå inte hemma här, ni har inte samma rättigheter’. Det bekräftar bara den bilden och polariseringen så där att de här miljöerna ger näring åt varandra. Där har du ju då också den autonoma som med

antirasism, att man åtminstone hitintills har triggats också av vit makt-miljön, så är det ett av de stora [problemen] – (1)

Magnusson (2014) påpekar att organisationer idag har en stor utmaning i att skapa förtroende bland intressenter och målgrupper och av dessa förvärva social legitimitet. Detta på grund av en såväl upplevd som existerande heterogenitet i samhället, menar Magnusson (2014). Mångfald i form av exempelvis etnicitet är en följd av globalisering, men den upplevda mångfalden kommer sig i mångt och mycket av en ökad betoning av skillnader mellan folk (Magnusson, 2014). Fallstudien representeras som informant (1) beskrev ovan detta oliktankande och betoning på skillnader mellan grupper. I dessa sex svenska kommuner har lokala samordnare i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism intervjuats. Dessa samordnare har olika placering i respektive kommuns organisation. De sitter antingen centralt i kommunledningen, på en förvaltning för social resurs, i kommunens hållbarhetsutskott, på kommunledningskontoret i den säkerhets- och brottsförebyggande avdelningen, på stadskontoret samt under kommunens socialnämnd.

Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (NSmE)

I uppsatsen ligger fokus på den *lokala nivåns* meningsskapande i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Däremot blir den nationella nivån viktig för att förstå hur den lokala nivån förhåller sig till det uppdrag som trots allt är formulerat nationellt. Den nationella nivån utgör komplement till de lokala perspektiven för att skapa en helhet kring uppdraget om att arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism. Uppdraget som regeringen gav den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och som ledde till tillsättandet av denna formuleras även det i dir. (2014:103). Enligt Riksrevisionen (2016:5) tillsätts en nationell samordnare som statligt styrmedel då det rör sig om en ”komplex politisk fråga där aktörer på flera nivåer med olika förutsättningar och föreställningar fått i uppdrag att arbeta på samma sätt”. NSmE ska ”förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå för att ta fram en sammanhållen strategi i arbetet”. I regeringens skrivelse (Ku 2014/15:144) efterfrågas även ett tydliggörande av ”ansvarsområden, samverkan och *målgrupper* för ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism”. Statskontorets utvärdering (2015) av föregående regerings handlingsplan mot våldsbejakande extremism (2011/12:44) konstaterar dessutom att en handlingsplan är ett ändamålsenligt dokument att formulera arbetet genom, men att en mer

gedigen *målgruppsanalys* saknas. Den nationella nivån, menar Statskontoret, har dessutom inte involverat tillräckligt många aktörer och inte haft ett tillräckligt tydligt *lokalt perspektiv*. Organisatoriskt sitter NSmE på ett eget kansli bredvid regeringen och betraktas som en särskild utredning.

SKL – Sveriges Kommuner och Landsting

SKL som enda organisation utanför samordningen mot våldsbejakande extremism inkluderas i fallorganisationen på grund av sitt dubbla perspektiv på det förebyggande arbetet på såväl nationell som lokal nivå. SKL *företräder* den lokala och den regionala nivån, men ingår även i NSmE referensgrupp av experter på området våldsbejakande extremism tillsammans med andra myndigheter/organisationer. På SKL ansvarar demokratienheten för frågan våldsbejakande extremism. I det empiriska materialet har SKL tillfört många perspektiv på meningsskapande på den lokala nivån och påverkansprocessen inom samordningen.

3.3 Empiriskt material

3.3.1 Intervjuer och textanalys

Det empiriska materialet består främst av intervjuer. Metoden är användbar när målet är att få svar om enskilda aktörers individuella upplevelser och erfarenheter av en viss kontext (Brinkmann och Kvale, 2015). Intervjun är en aktiv och skapande process där kunskap bildas i den stund intervjuare och informant möts. Alvesson och Sköldberg (2009) betonar att intervjuaren ständigt bör reflektera över hur informant och intervjuare ömsesidigt påverkar varandra under intervjun och hur det bidrar till att intervjuaren intar en reflexiv inställning som öppnar för en kreativ analys. Informanternas upplevelser och erfarenheter av den lokala verksamhet de befinner sig i kommer att betraktas som *enda sanning* enligt en socialkonstruktivistisk ansats, men kommer att kunna sättas i ett sammanhang i en större kontext med tanke på den bäring meningsskapande har på strategin bakom hela det förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism (Brinkmann och Kvale, 2015). I intervjusammanhangen är en kontextuell förståelse a och o för att kunna urskilja meningen i utsagorna och för att kunna relatera dessa till överordnade synsätt (Prasad, 2005). Frågor som av intervjuaren ställs på två sätt kan provocera fram en reflektion hos informanten och ge ett mer uttömmande svar, vilket också bidrar till ett mer reflexivt förhållningssätt (Alvesson och

Sköldberg, 2009). Det är däremot viktigt att ta i beaktande att informanterna kan bli osäkra vid intervjuerna eller svara på ett sätt som de tror är riktigt enligt ett visst kunskapsparadigm, uppdragsgivarens eller intervjuarens (Alvesson och Sköldberg, 2009).

Strategin bakom urvalet av informanter baseras på kriterier som kompletterar varandra i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism (Johannessen et al. 2010). Dessa är fördjupad *kunskap* och forskning, *erfarenhet* i yrkesrollen – antingen enligt NSmE uppdrag eller via andra uppdrag – samt *perspektiv* på det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på lokal och/eller nationell nivå eller med ett utifrånperspektiv. Kommuner som har *kunskapshus* som särskilda noder i det interna förebyggande arbetet har också varit särskilt intressanta. Dessutom har kommunerna i uppsatsen på något sätt utmärkt sig *medialt*. Det blev tydligt att gränsen för urvalet gick vid kommuner som inte kände till det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, inte hunnit starta igång det eller inte hade resurser till det. Sist men inte minst var ambitionen att inkludera kriteriet av att ha arbetat med *kommunikation* i syfte att förebygga våldsbejakande extremism. Detta kriterium uppfyllde ett fåtal informanter. Informanter som uppfyllde samtliga kriterier gick inte att hitta (Brinkmann och Kvale, 2015), men som utfallet blev representeras samtliga kriterier av de tolv intervjuade informanterna tillsammans. De lokala samordnarna har inte alltid varit involverade i kommunikationsarbete, har inte haft resurser till det, eller så är kommunikation mer integrerat i kommunernas övriga arbete. Trots detta har intressanta reflektioner om kommunikationens roll i arbetet ändå kunnat göras. I de fall kontakt togs med verksamhetens kommunikationsansvarige har man istället hänvisat till sakkunnig med kommentaren om att frågan är för komplex för att kommentera utifrån en kommunikationsroll. I vissa fall har det varit svårt att få svar om individuella upplevelser utöver s.k. policysvar (von Platen och Young, 2014) innan intervjuerna efter ett tag gått smidigare. I insamlingen av material har det i viss mån varit märkbart att informanterna haft en avvaktande inställning under intervjuens början med tanke på att ämnet är aktuellt och även kontroversiellt, men har vartefter intervjun löpte svarat uttömmande och reflekterande i ämnet.

Det empiriska materialet som samlades in för textanalys gjordes genom metoden *kvalitativt urval* (Silverman, 2011) som går ut på att samla in specifik text som ändå ger en bred och nyanserad överblick av det studerade fallet. Metoden är gångbar när målet är att få svar om hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism *formaliseras*, och vidmakthålls inom ramen för en social konstruktion. Dokumentationen i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism på lokal nivå är inte särskilt omfattande, men i urvalet återfinns ett antal styrdokument, kommunala handlingsplaner samt lokala

kommunikationsplaner som specifikt riktar sig mot det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Det finns en vinst i att använda skriftliga källor som komplement till muntliga för att se på hur de olika insamlingsmetoderna svarar mot och kompletterar varandra och bidrar till förståelsen av de meningsskapande processerna på lokal nivå.

3.3.2 Genomförande och tillträde till fältet

Under arbetet med uppsatsen har den mediala rapporteringen om det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism varit stor. Det har gjort att kontinuerlig omvärldsbevakning inom ämnesområdet i stort blivit ett parallellt spår bredvid specifik insamling av data. Ett nedslag bland aktualiteter och/eller kontroverser som kan ha relevans för analysen är att ansvarig minister under våren 2017 kritiserats för att inte ha tillräcklig *kunskap* i frågan, vilket också har spiltt över på NSmE. Under senhösten 2016 skedde en rad förändringar på nationell nivå, som bland annat tillsättandet av en ny ansvarig nationell samordnare, samt förändringar av vissa funktioner (däribland uppdraget om stödtelefonen som kritiserats för att inte ha fungerat). I december 2016 lämnades även ett betänkande om kommunernas fördjupade roll i det förebyggande arbetet (NSmE, 2016b). Detta sammantaget har gjort att fallet ständigt aktualiserats och bidragit till ett dynamiskt skrivande. En turbulent tid på den nationella nivån till trots har informanter ur såväl den nationella som den lokala nivån varit relativt tillgängliga och villiga att delta. För att få tillträde till fältet var det viktigt med goda förberedelser (Brinkmann och Kvale, 2015), dels i frågans komplexitet men också i syftet med uppsatsen. Direktkontakt togs med informanter via mejl eller telefon där syftet beskrevs och där det förtydligades att personliga upplevelser stod i fokus för undersökningen. Inför varje intervju efterfrågade informanten intervjuunderlag i syfte att förbereda sig. Några av informanterna har även önskat att få ta del av transkriberingar som kommer att användas i analysen. För att tillgodose önskemålet har dessa bifogats i efterhand så att informanten har kunnat godkänna att man refererats korrekt (Brinkmann och Kvale, 2015). Målsättningen har varit att genomföra så många intervjuer som möjligt via personliga besök, för att därigenom få en bild av verksamheten i den naturliga kontexten (Eksell och Thelander, 2014). Intervjuerna genomfördes under perioden 14 oktober-10 november 2016. Den nu tillsatta kommunikationsansvariga i NSmE hade inte tillträtt då intervjuerna genomfördes. I ett fall har den kontaktade informanten avböjt att delta. Ett fåtal intervjuer har gjorts per telefon. Telefonintervjuerna varade ca 30 minuter, medan intervjuerna vid personliga möten varade från 40 min-2 timmar, där en timme var genomsnitt. Urvalet på tolv informanter bedöms tillräckligt för att få ett nyanserat perspektiv (Alvesson och Sköldberg, 2009). Därefter

upplevs materialet som mättat då många centrala resonemang återkom. De intervjuade är:

- Nationella samordnarens kansli, 2
- Handläggare våldsbejakande extremism SKL, 1
- Lokala samordnare Borlänge kommun, 2
- Lokal samordnare Malmö stad, 1
- Lokal samordnare Göteborgs stad, 1
- Lokal samordnare Örebro kommun, 1
- Samordnare Stockholms stad, 1
- Lokal samordnare Uppsala kommun, 1
- Presskommunikatör Malmö stad, 1
- Kommunikatör Göteborgs stad, 1

Inspelningsteknik har använts för att lättare kunna transkribera materialet. Inför några av samtalen ville informanten försäkra sig om motivet med intervjun, eftersom man hade erfarenhet av oseriösa förfrågningar eller till och med upplevt förföljelse och hot. Inför alla samtal användes informerat samtycke (Brinkmann och Kvale, 2015) där antingen hela intervjuguiden skickades ut om den efterfrågades, eller aktuella diskussionsteman. De tre intervjuguiderna med stora likheter sinsemellan utformades enligt frågemodellen *grand tour/mini tour* (Möllerström och Stenberg, 2014). Guiderna är semi-strukturerade där de inledande frågorna är grand tour-frågor som till stor del fokuserar på kontextuella frågor kring våldsbejakande extremism. Tanken var att dessa frågor skulle bidra till resonemang om det säkerhetspolitiska respektive det socialt orienterade synsättet som synliggörs i det förebyggande arbetet. De mer ingående frågorna blev då s.k. mini tour-frågor som mer djupgående gick in på den makt- och kunskapsdynamik som synliggörs i arbetet och de meningsskapande processer som aktiveras i och med dessa. Frågorna i guiderna relaterar till forskningsfrågorna på ett löst strukturerat sätt (Brinkmann och Kvale, 2015). Ju fler intervjuer som genomfördes desto mer angeläget kunde det kännas att få svar om utmaningar i det förebyggande arbetet på lokal nivå eftersom uppsatsen antar ett perspektiv där meningsskapande, makt och kunskap blir viktigt. Från gång till annan var det motiverat att kasta om de tematiska klustren i intervjuguiderna så att man inte fastnade för länge i de inledande frågorna som också är av mer kontextuell karaktär, och för att skapa dynamik i samtalet. SKL som bidrog med ett utifrånperspektiv, bidrog mycket till att fördjupa

materialet. I den här typen av explorativ studie utvecklas frågornas karaktär vartefter och det var viktigt att lyssna till nyanser och vad som upplevdes svårt att resonera om (Brinkmann och Kvale, 2015). Det var särskilt intressant att samtliga informanter beskrev det förebyggande arbetet utifrån diskrepansen mellan ett säkerhetspolitiskt och ett socialt orienterat synsätt och de attribut dessa tillskrivs trots att ingen fråga formulerades så. Transkriberingen av intervjun har gjorts så nära samtalen som möjligt men hänsyn har inte tagits till varje ”hm, ehm”. Transkriberingens omfattning är 136 sidor text med 12 punkter och 1,5 radavstånd. I transkriberingen förekommer ett fåtal passager med frågetecken där det inte går att urskilja vad informanten sade. I den mån det krävts har språket redigerats i citaten för att underlätta redovisningen av dem, men utan att förlora mening (Brinkmann och Kvale, 2015). Data har sorterats och kodats manuellt med hänsyn till övergripande mönster och teman om meningsskapande och påverkansprocesser, där det främst har varit viktigt att veta *hur* materialet ska användas i analysen, hellre än att koda underlaget i detalj (Alvesson, 2011). På så vis har det varit möjligt att illustrera hur den lokala nivån förhåller sig till den formella strategin på papper, liksom strategin bakom sätt att tänka och agera i praktiken. Intervjuerna har sökt efter centrala idéer och föreställningar som befäster eller kontrasterar det skriftliga materialet, och där textanalys många gånger också fungerat som förförståelse *inför* intervjuerna (Brinkmann och Kvale, 2015).

3.3.3 Etiska överväganden

För att tillgodose vetenskapliga krav om konfidentialitet har ambitionen varit att hantera uppgifter om informanten med eftertänksamhet. Informanten har refererats med enbart siffra, bortsett NSmE, SKL och kommunikatör som tillför analysen ett särskilt perspektiv och därför skrivs ut. I övrigt refereras de lokala samordnarna på samma sätt. Detta efterfrågades inte av alla, men det har bedömts viktigt att vara konsekvent (Brinkmann och Kvale, 2015). Kravet om konfidentialitet står i relation till krav om kontrollbarhet, dvs. om uppgifter ska kunna spåras, men det är inte centralt i denna undersökning då informanterna inte anonymiserats. I detta fall är det möjligt att informanterna trots att deras uppgifter hanterats konfidentiellt kan spåras i och med att det rör sig om en så pass snäv organisation i en svensk kontext. Denna etiska hänsyn blir dock mindre relevant eftersom de tillfrågade är experter på sitt område. Etablerat samtycke har använts inför alla intervjuer, vilket betyder att de tillfrågade har blivit informerade om syfte, vad materialet ska användas till och att de kan avbryta intervjun

när de önskar (Brinkmann och Kvale, 2015). Fallstudien kan betraktas som unik i en svensk kontext varför man bör anta en viss försiktighet som forskare. Det är inte helt lätt att sja om intervjuernas tillförlitlighet då det är möjligt att intervjupersonerna skulle komma att ändra sina svar vid närmare eftertanke (Brinkmann och Kvale, 2015). Detta då det gäller en organisationsprocess som genomgår förändring och utveckling. Då intervjuaren dessutom har en teoretisk förståelse för ämnet går det inte att undvika att materialet inte abstraheras i analysen. Ambitionen har därför varit att vara så tydlig som möjligt med att informanternas egna erfarenheter inte kan vara ”rätt eller fel”, och att som intervjuare vara följsam och transparent, (Prasad, 2005) men att utsagorna kommer att tolkas av intervjuaren och sättas i ett sammanhang.

3.4 Analytiskt tillvägagångssätt

De utvalda metoderna lämpar sig väl för ett abduktivt, dvs. både induktivt och deduktivt, tillvägagångssätt som blir en växelverkan mellan teori och empiri (Eksell och Thelander, 2014). Fördelen med att använda en abduktiv ansats är att kunna utnyttja flexibiliteten i att omformulera den riktning som analysen kan ta, vilket inte behöver ses som en svaghet utan möjliggör att skapa ett djup i materialet (Brinkmann och Kvale, 2015). Uppsatsens frågeställningar behöver inte vara fixerade innan materialet inhämtas, utan har växt fram vartefter syfte och riktning i ämnet utkristalliserats (Hammersley and Atkinson, 2007). Det här bidrar till att intervjuarens förförståelse successivt utvecklas till förståelse, dels ur teoretiska förklaringar men också ur den empiriska efterforskningen. De tre tolkningskontexterna har således tagits i beaktande inför analysen; förförståelsen som är beroende av forskarens egen kunskap eller fördomar, den reflexiva och kritiska förståelsen under inhämtandet av material, samt den överförda teoretiska förståelsen i efterhand (Brinkmann och Kvale, 2015). Utifrån dessa dimensioner av förståelse har det varit intressant att analysera materialet med hänsyn till friktion som informanterna kanske inte satt ord på, men som framträder som tydligare mönster i det transkriberade materialet (Brinkmann och Kvale, 2015). Analysförfarandet innebar att informanternas enskilda utsagor abstraherades för att synliggöra kontextuella mönster i materialet. I dessa mönster framträdde två olika synsätt vilka präglade aktörernas meningsskapande processer. Synsätten representeras av ett visst sätt att tala om och förstå det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism genom teoretiseringen av diskursbegreppen makt och kunskap (Möllerström och Stenberg, 2014) och

som innebär ”kommunikation som konstitueras av en viss kunskapssyn” (Foucault, 1977). Synsätten utgör därmed två diskurser som påverkar de meningsskapande processerna på lokal nivå. *Agerandet* i den lokala verksamheten illustrerar strategisk kommunikation i praktiken och belyser den makt- och kunskapsdynamik som finns i en kommunikationsprocess (Falkheimer och Heide, 2014a). Hallahan et al. (2007) hävdar dessutom att ny kommunikationsteori bör syfta till att undersöka hur en organisation eller funktion *legitimerar* sin verksamhet och de strukturella villkoren och normerna för detta. I analysen är förhoppningen därför att belysa *agerandet* och *organiserandet* av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism genom de meningsskapande processerna på lokal nivå. *Organiserandet* blir ett uttryck för behovet att skapa mening. De meningsskapande processerna speglar hur praktiken transformerar såväl organisationen i sig liksom samhället den är en del av. Därmed kan uppsatsen bidra med ökad teoretisk förståelse för arbetet mot våldsbejakande extremism utifrån ett organisationsperspektiv. Presentationen av analysen struktureras genom tre avsnitt med fristående rubriker som relaterar till forskningsfrågorna på ett friare sätt (Alvesson, 2011). Varje avsnitt summeras i en kort sammanfattning innan ett nytt avsnitt introduceras. Ett urval av citat och dokumentutdrag redovisas löpande genom hela analysen.

4 Analys

I det empiriska materialet framträder tre huvuddrag av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism lokalt. 1) Att den nationella nivån har en pådrivande roll i hur den lokala nivån bör agera, 2) att den lokala nivån är splittrad i hur man förhåller sig till ett säkerhetspolitiskt kontra ett socialt orienterat synsätt, 3) samt att den lokala nivån som hanterar fler och kontrasterande målgrupper funderar mer över kommunikationens och budskapets roll i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Det är utifrån dessa aspekter som analysen kommer att struktureras. Forskningsfrågorna som upprepas nedan kommenteras löpande och redovisas i slutsatserna.

- Vilken betydelse får de meningsskapande processerna på lokal nivå för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism?
- Vilken roll spelar ett säkerhetspolitiskt respektive ett socialt orienterat synsätt för den lokala nivåns meningsskapande i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism?

Innan det förebyggande arbetet sedimenteras kan meningsskapande på lokal nivå ge indikationer om ifall det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är relevant, och vad det i sådana fall får för konsekvenser i den lokala verksamheten. Detta har betydelse för hur den strategiska kommunikationen i arbetet utvecklas på sikt och hur verksamheten socialt legitimeras (Magnusson, 2014).

4.1 Den lokala nivåns meningsskapande

4.1.1 Den nationella idéproduktionen

Det är inom den politiska kommunikationen som uppdraget om att tillsätta en lokal samordning som arbetar förebyggande mot våldsbejakande extremism formuleras. Detta ger signaler till hela samhället om att frågan prioriteras. Enligt den neo-institutionella logiken

(Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013) blir uppdraget ett övertalningsprojekt från nationellt håll (Möllerström, 2011) då den ger uttryck för sättet att se på det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism som institutionaliserade idéer och normer som redan finns i en politisk tradition, och där man betraktar organisationen och samhället i symbios. Utifrån en nationell agenda anser man att lokal nivå behöver stöd och metoder för att starta igång eller utveckla ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism (NSmE, 2016). Den nationella nivåns antagande och kunskapsföreträde i detta fall blir direkt avgörande för processen och *konstruktionen* av ett förebyggande arbete. F.d. nationell samordnare säger på en presskonferens när betänkandet om kommunernas ansvar offentliggörs att man vill ”motivera kommunerna” (Regeringskansliet, 2016b). Det finns en språklig manifestation i att *motivera*, något som signalerar att det handlar om att man har kunskap om något en annan instans inte har i lika stor grad, men det kan också innebära att man har gjort bedömningen nationellt att den lokala nivån inte skulle vara medgörlig och att det därför krävs uppmuntran och motivation. Ur det antagandet skapas en top-down-kommunikation där man kommunicerar för att *påverka* (Möllerström, 2011). En lokal samordnare beskriver det såhär:

Nationella samordnaren är ett intressant fenomen. Är det nationens företrädare, statliga nivån, som ska samordnas, eller är det kommunerna? På den kommunala ytan görs allt, det finns ingen kvadratmeter i Sverige som inte är kommunal. Så oavsett vad som händer så sker det i en kommun, där finns det befolkningsansvar, där behövs det ges tid och mandat att själva axla hur uppdraget läggs. Därför ser jag det här med samordnaren, där är det mycket entusiasm, ”nu har vi en samordnare”, jag kan förstå det, men det kan också sätta fokus på en fråga som kanske inte är norm. – (7)

Utsagan är intressant för att den problematiserar betydelsen av ’norm’ och frågan om vilken nivå som ska samordnas. I den lokala verksamheten prioriterar man dagligen hårt och hanterar frågor som drogproblematik, hbtq-rättigheter och våldsbejakande extremism, ibland under samma rubrik; demokrati, socialt arbete och mänskliga rättigheter. Flera är de lokala samordnare som reflekterar över uppdraget och varför det dominerar den politiska agendan just nu. Ett första sätt för den lokala nivån att mäta arbetets mening blir därför reflektionen om vilken proportion uppdraget tar i relation till andra socialt förebyggande insatser i det kommunala arbetet. Tvetydighet i uppdrag triggat igång meningsskapande processer i organisationen då aktörer tvingas förhålla sig till något som de upplever som osäkert och söker förstå (Maitlis och Christianson, 2014).

Den fråga jag tycker är mer spännande att ställa är varför det är vissa problemutfall, eller normbrytande beteenden, som oroar oss mer än andra? Är det för att de är nya, innehåller religiösa aspekter? Det är ju nästan ingen idag som frågar oss om vårt drogforebyggande arbete. – (7)

Det förefaller som att det forebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism överskuggar andra socialt forebyggande insatser, som antyds bero av att frågan blivit en politisk hype, dvs. en uppståndelse av det slag Holmström (2005) beskriver som bemötandet av ett samhällsproblem med redan institutionaliserade metoder. Dessa metoder kan framstå som irrelevanta, irrationella och inaktuella i en modern samtida kontext, där det saknas en gemensam auktoritet eller ett gemensamt rättesnöre. Det blir svårt att nå konsensus därför att organisationen befinner sig i en social kontext där intressenters agendor står i konflikt vilket gör att de meningsskapande processerna inleds med att förhålla sig till osäkerhet och kommer att drivas av tvivel. För att förstå frågans *realitet* aktiveras ett meningsskapande på den lokala nivån som både tolkar förutsättningarna och inramningen av uppdraget, men samtidigt även *skapar* uppdraget och motiverar det inför sin egen verksamhet (Weick, 1995).

I den här frågan som i väldigt många andra frågor så har ju staten ofta ett perspektiv om att ”så här borde man göra”, ungefär som med handlingsplanerna [...] men att man också då missar ibland då kanske underifrånperspektivet [...] att det inte alltid går att måla med de här ”jättepenseldragen”, det kommer ju upp i en sådan här fråga som är så laddad. – SKL, (5)

SKL:s reflektion om ovanifrån- och underifrånperspektivet illustrerar även den makt- och kunskapsdynamik som genomsyrar det forebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Utövandet av makt är sprunget ur en förgivettagen kunskap och ett särskilt sanningsparadigm (Foucault, 1980). I syfte att reducera samhällets komplexitet (Luhmann, 1995) och minimera den ovisshet som tycks finnas på den nationella nivån om den lokala nivån kunskap om det forebyggande arbetet utövar den nationella nivån makt för att påverka den lokala nivån att arbeta på ett visst sätt. NSmE kommenterar:

Framförallt fick vi uppdraget för att regeringen kände att kommunerna inte har så mycket koll på vilka faktorerna är och vilka som spelar roll när framförallt unga då radikaliserar. Och då var tanken att samordnaren skulle stödja kommunerna i deras arbete, starta upp ett arbete framförallt [...] det måste finnas ett forebyggande arbete när det finns ett arbete som Säpo gör, så fort man tänkte på våldsbejakande extremism och terrorism så var det insatser direkt och inte så mycket forebyggande [...] Det var viktigt för oss att de [kommunerna]

ska förstå, att det är inget - vi har inte approachen ”ni har inte börjat arbeta” [...] utan hur kan vi stödja er, ”har ni koll på situationen?”- (2), NSmE

Uttalandet ”har ni koll på situationen” förstärker den nationella nivåns förhållningssätt att man måste motivera och uppmana den lokala nivån att arbeta förebyggande. Den nationella nivåns kontroll av den lokala nivåns kunskap kan beskrivas med Foucaults termer av styrande och exkluderande (1977, 1972). Ett förebyggande arbete *ser ut på ett visst sätt* och allt annat uppfattas inte som förebyggande arbete. När den första nationella samordnaren reste runt i kommuner för att introducera uppdraget beskrivs det som att man ”gick väldigt hårt åt kommunerna”. SKL förklarar:

Det är ju också det som är det svårämna, för om det inte händer något så kanske det inte hade hänt något utan en handlingsplan heller. Eller så är det ett resultat av att man hade en handlingsplan att det inte kom extremism till Bromölla eller Bollnäs, att det är det som är det svårämna på något sätt – när det inte händer saker så kanske det är en bra grej därför att då har det faktiskt hänt något egentligen...- (5)

SKL har insyn i hur arbetet fungerar på såväl nationell som lokal nivå, och problematiserar den nationella nivåns metoder som de enda riktiga. Att utforma det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism genom de tre benen: *främjande, förebyggande och förhindrande* (NSmE, 2016) där handlingsplaner, kartläggning, anhängstöd och samverkan på flera nivåer värderas som en självklarhet för ett välfungerande arbete utmanas av den lokala nivåns förhållningssätt. För det första är det inte entydigt för alla kommuner att detta arbetssätt innebär att ”arbeta enligt befintliga samverkansstrukturer” (NSmE, 2016). Arbetssättet upplevs av många informanter som nytt och tar tid att processa:

Man vill gärna ta i med hårdhandskarna och visa resultat direkt. Och det sitter väl liksom också ihop med den politiska rollen och mandatperiod och resultat liksom. Men en av de kanske starkaste förebyggande åtgärderna kanske skulle vara att ha genuspedagogik i förskolan [...] Det är inte mer lagar, hårdare lagar, batonger, skottsäkra västar som löser frågorna [...] det gäller liksom att internt jobba med den förståelsen – (1)

Intressant i utsagan ovan är att det förebyggande arbetet på lokal nivå lika gärna kan innebära genuspedagogik i förskolan. Man kan anta att den nationella nivån medger att detta är ett exempel på det *demokratifrämjande* arbetet lokalt, men att det inte kan vara det enda sättet. Kunskapsöverföringen, eller infiltreringen, blir en strategi från nationell nivå som får

karaktären av en nationell idéproduktion. Rothstein (2005) menar att den svenska staten har en stark tradition av att vilja styra med idéer: genom t ex bostadsreformer, jämställdhetsarbete, källsortering, medievanor och alkoholkonsumtion. Enligt densamma logik hanteras frågan om våldsbejakande extremism med det idégods som redan finns i den svenska politiska kontexten. Skillnaden är endast att det handlar om en annan brinnande fråga. Den nationella nivån tycks kommunicera enligt ”man kan inte tvinga men det vore bra om”, och marknadsför därmed en idé som bekräftar att den nationella nivån ser sig stående i relation till en systemisk kontext där det inte går att frånsäga sig politiska, kulturella och sociala kontexter som påverkar politiken (Strömbäck och Kioussis, 2014). Politiska organisationer har en mer diversifierad intressentgrupp än andra vilket gör dess strategier än mer viktiga. Inom ett neo-institutionellt perspektiv på organisationer pekar man på att organisationella strukturer som upprättas är tänkta att spegla en gemensam förståelse för den samhälleliga kontexten och en gemensam tolkning av den sociala realiteten (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2013). Vad detta innebär är att man konstruerar ett förebyggande arbete för att det verkar finnas en *förväntan* om det.

Ofta när vi har bjudit in till samtal är det inte för att vi inte har besökt dem, utan de har sagt ”vi kan inte just nu, vi har inte prioriterat den här frågan, eller vi känner inte att det här är relevant för oss just nu”. Och där tar det stopp. Och då har jag kommit ”men om ni inte har startat så kanske det här mötet kan leda till tips i alla fall på hur ni kan göra”, men då har det ibland varit verkligen stopp. Nej, och jag tror att det är för att man inte har resurser till det än. – (2), *NSmE*

Nationella samordnaren var under väldigt mycket press och är fortfarande, oerhört höga förväntningar, oerhört mycket åsikter, det är kanske den frågan [våldsbejakande extremism] man har mest åsikter om [...] Det kan komma från alla håll och kanter, boende och medborgare, media, partier, institutioner – (8)

Informanterna beskriver hur arbetet motiveras därför att det finns en angelägenhet i att bemöta våldsbejakande extremism på ett sätt som inte står i likhet med andra socialt förebyggande insatser. Man använder uttryck som *förväntan*, *åsikter* och *resurser* vilket ytterligare spår på upplevelsen av arbetet som något angeläget. Behovet av kunskap som kopplar samman den främjande, förebyggande och förhindrande nivån upplever NSmE som stort. I strategin (NSmE, 2016) påpekas att ett förebyggande arbete ”inte kan reduceras till repressiva och brottsförebyggande insatser” utan kräver mer *främjande* insatser på lokal nivå. De främjande insatserna definieras av den lokala nivån som:

Konsultation har vi haft en del, om man pratar om kommunikation. Man har inte använt mig eller mina kollegor så mycket som man hade kunnat göra. Sedan vet jag inte om det beror på att det inte är så mycket aktivitet [...] Häromdagen fick jag veta att det finns en grupp som startat som ska jobba med en målgrupp som går bra in i vårt arbete, att stärka familjer, och de började i höstas och jag hade ingen aning. – (3)

När det gäller främjande arbetet riktat till alla i kommun X, där ska man jobba med MR och demokrati. [...] Vi har tryckt ganska hårt på att de kommunala verksamheterna ska primärt inte identifiera extremister, det är polisens arbete [...] Det finns ju en checklista mot extremism, och den har man varit tveksam till, och den har vi inte lyft in utan avvaktar – (4)

Informering insatser, såsom konsultation, där kommunikation fungerar som ett *kunskapshöjande* verktyg verkar vara en pelare i det förebyggande arbetet. Ledingham (2003) menar att viljan att skapa ömsesidig förståelse är ett aktivt försök på lokal nivå att skapa relationer med berörda och pedagogiskt förklara. Dessa faktorer är centrala för meningsskapande kommunikation. Det handlar också om att skapa mening mellan verksamheterna på det sätt von Platen (2006) beskriver som att ”skapa associationer mellan nya erfarenheter och existerande kunskap”. Informanterna på lokal nivå ser däremot en tydlig gräns mellan *främjande* och *förebyggande* arbete, som troligtvis blir just mer konkret på den lokala nivån. ”Genuspedagogik” och ”batonger och skottsäkra västar” ger uttryck för två helt olika metoder. Behovet av att söka kunskap och knyta relationer internt illustreras även av funktionen stödtelefon som i stor utsträckning är tänkt att fungera som stöd för anhöriga:

På väldigt kort tid har många hört av sig. Stödtelefonen som inrättats, det är ju inte folk utifrån främst utan det är liksom inom kommunen, att man säger ”hjälp oss med det här, eller hur kan man tänka här, vi behöver mer kompetens, kan ni komma” [...] ämnet är så otroligt komplext. Jag tror att vår kunskap efterfrågas där och samtidigt så finns det ett behov av att lugna ner. För det blir: ”åh nu händer det något här, nu är det här farligt och utifrån media. Ja, men ni har redan den här kompetensen, ni vet hur ni gör i andra fall, ni gör en orosanmälan i det här fallet också – (1)

4.1.2 Sammanfattning

I det första avsnittet kan vi konstatera att den lokala nivån i ett första stadium använder meningsskapande för att *förstå* uppdraget om att arbeta förebyggande mot våldsbejakande

extremism, och dessutom använder meningsskapande för att förstå *betydelsen* av ett förebyggande arbete i relation till sin övriga verksamhet. Vi kan se att kunskap och resurs är avgörande faktorer i organiseringen av arbetet. Arbetet organiseras utifrån den nationella föreställningen om frågans särart i förhållande till övriga socialt förebyggande insatser i kommunen, vilket den lokala nivån delvis ställer sig frågande till. I kommunikationen mellan nationell och lokal nivå kan vi se en tydlig top-down-kommunikation där den nationella nivån är mån om att *motivera* kommunerna att ta sitt ansvar.

4.2 Ett säkerhetspolitiskt kontra ett socialt orienterat synsätt

4.2.1 Två diskurser i polemik

Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism formuleras till lokal nivå inom ramen för en nationell idéproduktion, vilken kan förklaras från nationellt håll genom viljan att *skapa och befästa en relation* till lokal nivå, som ju också är den primära målgruppen (Ledingham, 2003). Syftet är att påverka, styra och planera det förebyggande arbetet genom kommunikation och samverkan. Vi har kunnat se att avvaktandet på lokal nivå tolkas som att den lokala nivån behöver motiveras, eller att den nationella nivån uppfattar det som att kunskapsnivån i frågan är för låg. Men det verkar också föreligga en ovilja i att arbeta enligt givna metoder för att man på lokal nivå identifierar *motstridiga sätt* att se på det förebyggande arbetet utifrån uppdraget. Maitlis och Christianson (2014) menar att de meningsskapande processerna aktiveras när det föreligger en diskrepans mellan förväntningar och upplevd verklighet i den egna verksamheten. Som tidigare antytts av lokala samordnare är diskussionen om norm en indikation på att man upplever att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism inte stämmer överens med den verklighet man själv ser. Det sätt på vilket det förebyggande arbetet beskrivs får således konsekvenser för hur handlingar och institutionaliserade idéer blir meningsfulla (Möllerström, 2011; Magnusson, 2014). I det här fallet utmanas meningsskapandet av att den nationella nivån uppfattar att det finns en låg kunskapsnivå, medan det på lokal nivå kan finnas en uppfattning om att man har kunskap, men kanske inte håller med. Rätten att definiera sin situation bygger på om kunskap eller makt värderas som högre stående i en given situation (Foucault, 1980; Prasad, 2005). I det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism utvecklas en makt- och

kunskapsdynamik. En informant beskriver det såhär:

Det handlar inte om att hitta extremister utan att bygga samhällsmedborgare, och det är helt olika tänk – (7)

Den nationella nivån menar att dessa förhållningssätt, ett förebyggande och ett främjande, bör vara samtidigt, men den lokala nivån ser dem som diskursivt olika:

Det finns ju också en kommunikativ svårighet i att så väldigt mycket kan vara förebyggande mot våldsbejakande extremism, men vi kanske inte ska koppla ihop det jämt. – (1)

Det är farligt att springa iväg och åtgärda för det kan faktiskt skada. När man med för stor iver gör något för att motverka någonting, som med Prevent, där har man ju fått backa idag, men hur mycket tillit har man förlorat under den tiden? Hur många unga människor har misstänkliggjorts? I det arbetet för att fel aktör har antagit ett säkerhetspolitiskt perspektiv och inte ett socialt, som jag anser att kommunens roll är – (7)

I detta utrymme framträder således en konflikt mellan ett säkerhetspolitiskt synsätt och ett socialt orienterat synsätt, och blir två olika diskurser. Dessa ryms alltså båda två i den *främjande* och *förebyggande* delen av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism (NSmE, 2016). Samtidigt konstitueras synsätten av olika attribut. Det säkerhetspolitiska synsättet är mer dominerande i den förebyggande dimensionen av NSmE (2016) strategi, och det socialt orienterade synsättet i den främjande dimensionen. Det säkerhetspolitiska synsättet handlar om ”informationsdelning”, ”bevakning av miljöer och individer” och ”lägesbilder” (NSmE, 2016). Av informanterna ovan (1,7) beskrivs denna metod som ”stigmatiserande” samt ”misstänkliggörande” om den råkar användas fel. Det socialt orienterade synsättet handlar om ”utbildning”, ”stöd” och ”nätverk” där värderingar och demokratiska budskap blir centrala (NSmE, 2016), och beskrivs av informant (3) som ”vad man säger till varandra på fritidsgården”. I det förebyggande arbetet förekommer det Frandsen och Johansen (2009 et al. i Fredriksson och Pallas, 2016) menar är institutionellt motstridiga värderingar, normer och idéer som på så sätt utmanar de meningsskapande processerna. En lokal samordnare menar att de två synsätten även representeras av två olika forskningsskolor:

Segerstedtinstitutet som vi också samverkar med, den och Försvarshögskolan, det är två helt olika inriktningar med två olika förhållningssätt att titta på

våldsbejakande extremism på, det kan leda till att man använder sig av olika metoder, vi har försökt ta in allt och alla så mycket vi kan. – (8)

De meningsskapande processerna triggas för att söka förena konflikterande perspektiv eller något avvikande (von Platen, 2006). Samtidigt som den lokala samordnaren ovan menar att man försöker införliva båda metoder i sitt arbetssätt, antyder man att dessa två sätt står i kontrast till varandra och att de ger uttryck för olika symboliska värden och olika förväntningar på uppdraget (Falkheimer och Heide, 2014b). I *kunskapshusen* som inrättats för att stärka och samordna det lokala förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, är tanken att också samla forskning och evidens. Syftet med kunskapshusen är att samla all expertis och kunna möta behov från anhöriga, avhoppare, invånare och praktiker samt kunna agera rådgivare till dessa (NSmE, 2015). En av de lokala samordnarna vars kommun har ett kunskapshus beskriver hur man blev en del av projektet:

Det är nog en mix utav att kommun X sökte för att vilja jobba med frågorna och synas generellt i utvecklingsfrågor [...] Vi har ett tankemönster som jag tror tilltalar nationella samordnaren. Jag tycker NSmE har gjort helt rätt saker, man har varit otroligt lyhörd, man har varit tydlig med att det är ni [lokala nivån] som gör jobbet. Det är en svårighet för hela samhället. Hur ska du ta dig an frågeställningen utan att springa för fort? – (1)

I en annan kommun resonerar man snarare:

Det är inte riktigt ett krav någon på nationell nivå kan ställa på 290 kommuner, att de ska göra på ett och samma sätt. Inte ens om man skickar med en stor pengapåse. Det jag gör inom ramen för det här, det tar resurser från något annat som kommun X prioriterat, så där blev det lite motvalls på ett sätt. Vi valde att göra så som vi tyckte var rätt och riktigt för kommun X. Sedan ser jag ju likheter med kunskapshusen, vi fick aldrig frågan att vara med, kanske för att vi trilskades, jag vet inte, och det är väl helt ok. – (7)

Tankarna om kunskapshusens funktion går isär, antingen är man en del av nätverket, eller så har man ett arbetssätt som inte premieras på samma sätt. Det blir svårt att få gehör för det som inte är den dominerande idén om ett *strategiskt* arbete (Hallahan et al. 2007). Det säkerhetspolitiska respektive det socialt orienterade synsättet verkar prägla hur de lokala samordnarna *vill förhålla* sig till kunskap, och om de erkänner de metoder som förespråkas. Genom att *skapa* en plats för kunskap genom kunskapshusen förmedlar den nationella nivån att kunskapsdelning behövs, men att den också sitter lokalt och bör delas genom goda

exempel och tips. Således blir kunskapshuset del av ett förtroendegivande arbete, därför att man också skapar ett *behov* (Christensen och Cornelissen, 2011). SKL uttrycker däremot en farhåga om att den lokala nivån påverkas för snabbt av den nationella nivåns metoder för hur det förebyggande arbetet ska organiseras:

Vi upplevde en farhåga för att många skulle börja producera handlingsplaner bara för att kunna säga ”ja, vi har en handlingsplan” men att den var copy-paste på grannkommunens eller någon annans. Och där ser vi ju att om man ska ha en handlingsplan eller program oavsett fråga så är det ju viktigt att man utgår från det lokala behovet. Inte bara skaffar en för att kunna säga ja när media ringer. Då tycker vi att då får man hellre säga ”nej, tyvärr vi har ingen, men vi vill med stöd, vi kommer att efterfråga hjälp. – (5)

En jurist på SKL, (DN, 2016) pekar dock på en praktisk implikation som gör att det förebyggande arbetet brister och som tydligt utmanar kommunens mandat att arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism:

Strategidokumentet som jag har tagit del av innehåller ett snyggt formulerat stycke om hur myndigheter ska dela relevant information om misstänkta extremister. Men i verkligheten går detta inte att genomföra på grund av sekretesslagstiftningen [...] Det kan de bara göra om de får tillräcklig information från polisen och Säkerhetspolisen, och det jag hör från kommunerna är att man får väldigt lite hjälp.

I detta uttalande är ett säkerhetspolitiskt tankesätt påtagligt, där uttalandet också produceras mot bakgrund av en juridisk kontext. I de sex analyserade handlingsplanerna är reflektionen över synsätten och balansgången dem emellan inte uttryckt. Handlingsplanerna som i varje kommun *formaliserar* strategin för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, har sinsemellan stora likheter, och dessutom avgörande likheter med riktlinjerna *12 rekommendationer vid upprättandet av en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism* (Ju 2014:18). Återkommande teman är ”struktur för samverkan mellan kommun och polis”, ”utbilda verksamheter”, och ”stärka ungas motståndskraft mot extrema budskap och erbjuda andra vägar till inflytande”. Det pragmatiska sättet att se på synsätten som förenliga kan bero av att samhällsskydd och beredskap i kommuner gärna andas ett säkerhetspolitiskt perspektiv, genom exempel som insatsgrupper, checklistor och informationsdelning med polis. I en av de kommunala handlingsplanerna lyfts däremot en mer filosofisk aspekt som sällar sig till det socialt orienterade synsättet:

Var går gränsen för vad som får tänkas, sägas eller övergå i handling? Och om

vi kunde konstatera gränserna - hur kan vi se eller förutse vad som behöver förebyggas eller vem som överträder demokratins gräns och kanske riskerar utvecklas till att bli våldsbejakande extremist?

Den här typen av frågeställningar antyder att det förebyggande arbetet måste göras redan i *tankearbetet*. Genom konstruerandet av en handlingsplan så konstruerar man även strategin bakom det (Czarniawska, 2005). En av de lokala samordnarna fyller i:

Man har sagt att kommuner gör ingenting och vi är så efter i Sverige, men egentligen är vi ju inte alls det. Det är möjligt att vi inte har haft det som fokusområde men vi gör väldigt mycket förebyggande insatser på generell nivå [...] Hade man varit bättre på kommunikation i den här frågan kanske man hade sluppit att det gick så långt innan man pratade om det [...] verksamheterna som ska jobba med de här frågorna sitter ju inte idag och rullar tummarna – (6)

Det är intressant att informanten ovan kritiserar att man inte kommunicerat tidigare och att ”det gick så långt innan man pratade om det”. Vad ”så långt” kan översättas till går bara att spekulera i, men det faller inom otydligheten inom samordningen mot våldsbejakande extremism att det finns sätt att tala om arbetet som står i strid med varandra. Von Platen (2006) menar att *ansvaret för* och *kunskapen om* kommunikationens roll i arbetet är väsentlig i förståelsen av meningsskapandets process i det förändringsarbete som det förebyggande arbetet på lokal ändå är. *Formaliserandet* av det förebyggande arbetet genom kunskapshus, handlingsplaner och andra rutiner blir däremot inte bara ett sätt för den egna verksamheten att rationalisera sina metoder och ge dessa mening internt (Alvesson, 2011), utan bidrar också till att det förebyggande arbetet flyttar ut externt och verbaliseras inför målgrupper utanför samordningen som då får en möjlighet att *förstå* det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism (Falkheimer och Heide, 2014a).

4.2.2 Sammanfattning

I detta avsnitt diskuteras ett säkerhetspolitiskt och ett socialt orienterat synsätt på det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, som karaktäriseras av ideologiska meningsskiljaktigheter i sitt sätt att *beskriva* metoderna för arbetet, såväl praktiskt som symboliskt. På lokal nivå spelar det roll och får konkreta konsekvenser för hur man *pratar om* det förebyggande arbetet. På så sätt kan man tala om två diskurser som styr olika representationer av det förebyggande arbetet (Foucault, 1980). Detta får konsekvenser för meningsskapandet på lokal nivå där två olika synsätt ska tillgodoses, vilket skapar en

motsägelsefullhet på lokal nivå i hur man väljer att förhålla sig till arbetet. När lokala aktörer reflekterar över ett säkerhetspolitiskt kontra ett socialt orienterat synsätt blir det tydligt att dessa diskurser inte alltid samspelar, och det antyds dessutom att den nationella nivån till stor del agerar efter ett säkerhetspolitiskt synsätt. Detta påverkar de kommunikativa och meningsskapande processerna på lokal nivå där konsultation, budskap och målgrupper har större betydelse än det har på nationell nivå. Detta resonemang ska vi utveckla i det sista analysavsnittet som fokuserar på hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism uppfattas av mottagare som inte är en del av samordningens formella organisation.

4.3 Målgrupper och budskap i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism

4.3.1 Extremister och alla andra

Våldsbejakande extremism har blivit en väldigt medial fråga. Att den uppmärksammas och debatteras i media har definitivt påverkan på hur specifika målgrupper i arbetet synliggörs, men också hur arbetet görs bekant inför allmänheten. Den nationella nivån har som uttalad målsättning att skapa opinion i frågan (NSmE, 2016), vilket troligtvis har påverkan på hur samordningen positionerar sig i relation till hur media porträtterar verksamheten och det inflytande media därmed får över arbetets meningsfullhet (Fredriksson och Pallas, 2014). Flera kommuner har alltså inlett ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism, och medias *roll* i den processen är intressant. I denna fallstudie begränsas materialet till aktörer inom samordningen, men återkommande har ämnet om målgrupper på hela den lokala nivån berörts. På lokal nivå finns nämligen flertalet grupper som den nationella nivån vill engagera i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, och därmed blir det viktigt hur den lokala samordningen *uppfattas* på lokal nivå. Tillfrågade kommunikatörer och lokala samordnare som arbetat med att kommunicera det lokala förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism beskriver det på följande sätt:

För media blev det ju intressant, speciellt när nationella samordnaren kritiserade kommun X för att inte göra som de sa. Kommun X gick sin egen väg [...] Istället för att lyssna på båda nivåerna så körde man på samma kritik. Stora staten kritiserar lilla kommun X. Den vinkeln blev väldigt ensidig tyckte vi nog.
– (9), *Kommunikatör*

Jag tror framförallt att man måste fundera på vilket kommunikativt budskap media sprider. För det är ju väldigt lätt för media att öka och minska människors trygghet. – (6)

Bilden av det förebyggande arbetet i media anses alltså ha påverkan på såväl det interna arbetet, men också hur målgrupper tillägnar sig det budskap som media driver. Media blir en egen målgrupp som den lokala nivån är beroende av för att *framstå* som meningsfulla i sitt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism (Fredriksson och Pallas, 2014). I det skede det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism nu befinner sig i de kommuner som kommit längst (NSmE, 2016) blir det viktigt att skapa och befästa samverkan även med målgrupperna på lokal nivå, utanför samordningen. Det civila samhällets kunskap måste integreras avsevärt mer i arbetet, menar många av de tillfrågade. I det civila samhället verkar det finnas åtråvärd och helt nödvändig kunskap som också har stort inflytande på hur arbetet uppfattas *kommunikativt* utanför samordningen, dvs. hur man involverar aktörers perspektiv, hur man *talkar om dessa* och vilka budskap det förebyggande arbetet förmedlar, samt vem som säger vad. Några av de lokala samordnarna exemplifierar hur man har försökt nå ut med arbetet och hur man tänker att det påverkar samhället i stort:

Vi har haft ett föredrag i Stadsbiblioteket där vanliga medborgare har kunnat lyssna och ställa frågor. Vi är mer medvetna nuförtiden, i samhället men också på global nivå, det här är något man går och grubblar över och man ska inte behöva göra det – (8)

Jag är lite tveksam till kommunens roll, vi ska ha myndighetsinformation, den ska vara tillförlitlig och nå vissa målgrupper. Jag tror inte vi ska skicka hemliga PM via Facebook till riskindivider, men andra kan [...] det går ju om man vill rikta in sig på tydliga motbudskap – (7)

Hur man kommunicerar arbetet mot våldsbejakande extremism är en stor del av det förebyggande arbetet på lokal nivå. Det färgas dels av de meningsskapande processer internt i samordningen; hur man relaterar till uppdraget och konkretiserar det i sin verksamhet, samt hur det säkerhetspolitiska kontra det socialt orienterade synsättet *färgar* de meningsskapande processerna. Metoden att arbeta med motbudskap för att stävja extremism introducerades i tidigare forskning (se 2.1.1) där man konstaterade att det krävs en gedigen empirisk grund för att kunna utvärdera om det är rätt (Beutel et al. 2016). Att den lokala nivån ägnar sig åt

kampanjande där motbudskap blir en metod menar man är lämpligt för att den lokala nivån har fördelen att den uppfattas som mer *trovärdig* i förhållande till mer auktoritära instanser. Kudnani (2009, i Statens Medieråd, 2013) menar att den civila rösten är mer förtroendeingivande då staten ofrånkomligen är bärare av en statlig agenda. En av de lokala samordnarna kommenterar detta:

Som med anti-drog kampanjer, det är verkligen kluvet i att nationellt... Man kan fundera på om det får någon som helst effekt. Jag tror snarare att man skulle behöva ha ett kommunikativt stöd på nationell nivå. Det är så lätt i det här att man kommer med pepinnar, och det kan ha precis motsatt effekt. – (1)

NSmE bekräftar svårigheten i att kommunicera med motbudskap från nationellt håll, men att det är viktigt att som stat använda kommunikation strategiskt och informativt (Beutel et al. 2016):

För att kunna komma med ett alternativt budskap så måste man ta ett steg tillbaka och analysera vad de propagerar emot, de är onda, de är hemska, de dödar, men vad är det egentligen de vill? Vi är inte där än, och för att kunna motargumentera, och presentera en alternativ bild, så måste man ju veta vad det är, och där är vi inte än. – (2), *NSmE*

Kommunikationen generellt i samhället, skulle jag säga, den är ju avgörande för att människor ska förstå problematiken och varför man bör arbeta mot den. Den bör vara samstämmig [...] Jag tänker på Statens medieråd, resurser som de har för att lära ut kritiskt tänkande till ungdomar, hur man kan arbeta i skolan med att diskutera kontroversiella ämnen, hur man så att säga kan finna information på olika sätt. Så att rötterna, orsaken, till våldsbejakande extremism kan minska i takt med att människor får en ökad medvetenhet. – (11), *NSmE*

Att få med sig fler grupper som kan arbeta främjande och förebyggande tycks vara nästa steg i hur arbetet mot våldsbejakande extremism kan bli mer enat och meningsfullt. I promemorian för hur det förebyggande arbetet på lokal nivå bör utformas (Ju 2014:18) lyfter man att dialogen med det civila samhället bör tillåta ”hög takhöjd” och att det är viktigt att involvera kritiker. Sådär problematiserar en av de lokala samordnarna det civila samhällets roll:

De har egna intressen, och olika arbetsområden de är intresserade av [...] där handlar det om kapacitet, kompetens, och liksom, vad har man för förankring egentligen. Det kan finnas beröringsskräck. Skicklig diplomati, skapa tillit, du har grupper som är djupt kritiska [...] organisationer som inte vill jobba med oss, just att vi heter ”samordnare mot våldsbejakande extremism”, hur sköter

man den då? Här behöver man titta på det från annat håll: ”är ni inte intresserade av att jobba med tillitsskapande och trygghetsfrämjande i er stadsdel?” – (8)

I denna utsaga finns flera aspekter av det som utgör problematiken på lokal nivå; nämligen att rösterna är många, agendorna olika, samt att *våldsbejakande* extremism har en så pass negativ klang och symbolik att det gör det svårt att tala om med ett enat budskap. Det civila samhällets roll beskrivs med samma termer på lokal nivå: de har ”sina intressen” och ser inte per automatik att deras frågor kan bidra till arbetet med att förebygga extremism på ett positivt sätt. Att arbeta utifrån epitetet extremism komplicerar ett förebyggande arbete, och försvårar ett främjande arbete som troligen redan finns i den lokala miljön. I detta blir en maktdynamik tydlig där den lokala nivån erövrar rätten att definiera sitt arbete genom att markera ett självbestämmande, vilket också leder till att man ogiltigförklarar de preventiva metoder som gör att samordningen mot våldsbejakande extremism *är* en viss sak, och därmed inte något annat (Foucault, 1980). I ”beröringsskräcken” finns en tydlig markering från det civila samhället att det inte känns meningsfullt att arbeta på samordningens villkor, därför att det utmanar det civila samhällets oberoende. Det civila samhället är beredd att arbeta *för demokratiska värden* men inte *mot våldsbejakande extremism*. Maktpositionerna som framträder styr vilken kunskap som anses legitim i det sammanhanget (Prasad, 2005), där det civila samhället motsätter sig samordningens definitioner och metoder för att man tror att det kan verka kontraproduktivt. Det civila samhällets fördelar som oberoende aktör beskrivs som:

De har ju oftast kontakten direkt med människor, de har inte myndighetstämpeln på sig [...] en del människor som inte har förtroende för myndighet, kommun, stat, där har de en annan ingång, så de har en jätteviktig roll i allt samhällsbyggande arbete, och förebyggande för den delen. – (10),
Kommunikatör

Den nationella idéproduktionen sträcker sig hit men inte längre. Utan gensvar från det civila samhället riskerar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism bli ett politiskt projekt utan förankring. Det ligger därför en utmaning i att gå från att *medvetandegöra* den lokala nivån om att ett arbete behövs, till *hur* man utformar arbetet på bästa strategiska sätt.

4.3.2 Alla ska med eller vem riktar sig arbetet till?

Vidare blir det problematiskt att *tala om* våldsbejakande extremism när det råder förvirring kring skillnader av begrepp och var ett begrepp övergår i ett annat med olik innebörd. I de

kommunikationsplaner som återfinns i det empiriska materialet framgår bland annat att ”ytterligare kommunikationsplanering för intern förankring” behövs, vilket stärker resonemanget flera av de lokala samordnarna lyft att behovet av *kunskap* och *trygghet* i den egna rollen gör att arbetet känns mer meningsfullt. I en av planerna betonas även att kommunikationen genomgående behöver stödja tesen om att det finns en närvaro av all typ av våldsbejakande extremism trots att ”opinionen just nu riktar in sig enbart på religiös extremism”. Denna passus har förmodligen att göra med den ensidiga och stigmatiserande rapportering om hur våldsbejakande miljöer speglas i media. I kommunikationsplanerna listas även flera berörda målgrupper, men analysen förefaller utformad av antagandet om att ”alla ska med”. Fredriksson och Edwards (2014) menar att många offentliga kommunikationsstrategier i första hand inte används som stöd för den egna organisationens verksamhet, utan snarare används i funktionen av att stödja samhällets demokratiska process, tillgodose grupperns förväntningar och därmed *signalera* värden av öppenhet och transparens. Däremot blir det tydligare i intervjuerna att det finns två olika svar på vem det förebyggande arbetet riktar sig till: ”extremister” och ”alla andra”. En lokal samordnare (1) menar att ”vi kanske inte når dem [extremisterna] i det här arbetet, vi kanske redan har tappat dem”. Ur en kommunikativ aspekt blir den här dimensionen intressant, och synliggör återigen motsättningen mellan ett säkerhetspolitiskt och ett socialt orienterat synsätt. Sättet på vilket det förebyggande arbetet beskrivs får konsekvenser för den bild, budskap eller tilltal som man vill förankra hos allmänheten. En av de tillfrågade kommunikatörerna reflekterar över vilken påverkan en icke-kommunikativ insats har på hur det förebyggande arbetet *uppfattas*:

All kommunikation kring den här frågan har spelat roll... och icke-kommunikation för den delen, det hade kanske blivit annorlunda om, det kan man bara spekulera i, om man inte berättar hur man gör saker eller hur man jobbar är det också en slags kommunikation, och den blir sällan bra [...] Extern kommunikation blev viktig, ledare och opinionsbildare har en viktig roll här, vi måste vara transparenta och berätta om vad vi gör. – (9), *Kommunikatör*

Adresserar man *extremister* i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism blir effekten av retoriken en viss (Magnusson, 2014), medan talar man om våldsbejakande extremism som att det gäller *alla* så får det andra konsekvenser. I tidigare forskning kunde vi se att det är vanligt att förena demokratibegrepp med utåtriktad kommunikation, ex. Eastern Civil Society Partnership Forum (2014). Att däremot marknadsföra termen våldsbejakande extremism som en del av *demokratifrämjande* verkar av flera tillfrågade som ingen god idé,

mycket på grund av att det redan finns en ”beröringsskräck” i civila samhället. Några av informanterna reflekterar över de kommunikativa budskap som det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism signalerar:

Bemötandet är ju superviktigt och där tror jag kanske kommunikatorerna är viktiga. De gör det enklare med material, utbildningar för chefer, hur ska vi kommunicera och vilken ordning, och kommunikationsplaner där kan vi nog bidra, det tror jag. – (10), *Kommunikatör*

Jag tycker det blir viktigt att fundera på också vilka när man med vilken kommunikation? Om man tittar på hur kommun X stadsdelar ser ut, vilka språk kommunicerar man på? Vi är bara i någon slags uppstartsfas i de här frågorna. – (6)

Kommunikation omsätts på flera nivåer och är den tydligaste bäraren av de signalvärden som det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism förmedlar, genom att språket konstruerar ett sätt att tänka som blir *giltigt* (Hallahan et al. 2007). Där flera agendor möts finns således olika syn på verkligheten, men när det blir tydligt att såväl lokala samordnare som representanter ur det civila samhället opponerar sig mot samordningens sätt att närma sig problemet ger det en indikation om hur meningsfullt arbetet i sin nuvarande form är. Det handlar om *förtroende* baserat på vilken aktör/nivå som kommunicerar ett visst budskap, s.k. förtroendekapital (Magnusson, 2014) knutet till en viss maktposition eller ett visst kunskapskapital, men också hur kommunikationen är *anpassad* till de grupper man söker påverka. Hallahan et al. (2007) framhäver att en långsiktigt strategiskt formulerad kommunikation som tar hänsyn till det kommunikativa budskapet hela vägen, aktörerna runt en fråga samt vilken position organisationen har i det offentliga rummet kommer närmare en samsyn i ett problem. Den största falluckan är att stigmatisera grupper och *skapa* extremism medan man letar efter den och söker förebygga den. Går man fel fruktar flera av de lokala samordnarna i kommunerna att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism snarare blir en motor till rasism, polarisering och misstänksamhet. En av de lokala samordnarna uttrycker det som att:

En utmaning är att inte få skola, fritidspersonal, unga vuxna, invandrare, att hela tiden leta efter en extremist. Då kan man ju föda extremism istället för att vägleda. ”Ja, han har ju alltid varit så arg, så det blir en extremist”, och ”den där har en tröja det står fuck you på han blir nog extremist [...] Massmedia, det blir viktigt någonstans, vad förmedlar man ut, alla muslimer, presumptiva

extremistiska islamister, alla i vit makt-rörelsen är ju inte beredda att ta till våld heller, alla rasister är ju inte beredda att slå ihjäl, alltså förstår du... – (4)

I ett alltmer medialiserat och exploaterande samhälle är gränsen mellan gott och ont inte lika tydlig, också därför att det saknas en tro på auktoritet och given mening (Weick, 1995). Behovet av att göra rätt, informera och vara *proaktiva* i den lokala samordningen är därmed en anledning till att man kommunicerar:

Ett brev skickades till nyckelpersoner i kommunen. Syftet var att, tar du en lärare, fritidsarbetare, socialarbetare, det finns ett behov av omvärldsbevakning, det kan man inte göra själv. Vara medvetna om att det händer något i Mosul. Det finns såhär många civila, barn, det kan finnas en risk att våra medborgare som har koppling kan påverkas, våra funktioner ska vara beredda på det. Vi vet redan idag, man följer olika mediekanaler, som också kan ha en viss politisk vinkling, vem är offer vem är hjälte osv, det är en del av vårt arbete att vara medvetna om detta. Vi har utbildat våra tjänstemän. – (8)

Effekten blir att genom att ta ett kommunikativt ansvar synliggörs de grupper och den miljö man vill nå, vilket ger en indikation om hur utåtriktad kommunikation kan påverka att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism upplevs som meningsfullt. Det kan bara inte kläs i orden *våldsbejakande extremism*. Fredriksson och Pallas (2014) beskriver den utåtriktade kommunikationen som organisationens anpassning till ett medieklimat, ett resultat av att media blir den kanske viktigaste kommunikationskanalen för det lokala förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Att förhålla sig strategiskt till medierapportering, uppmärksamma omvärldshändelser, tilltala grupper och bemöta desinformation blir således en central del av den lokala nivåns förebyggande arbete och skänker därmed uppdraget *mening*, eftersom det kan försluta glappet mellan organisationen och de förväntningar grupper utanför organisationen har på verksamheten (Hallahan et al. 2007).

4.3.3 Sammanfattning

I det sista analysavsnittet redogörs för vilken förmodad påverkan det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism har på målgrupper utanför samordningens formella organisation. Ett förebyggande arbete som retoriskt adresserar *demokratianhängare* och på samma gång *förespråkare av antidemokratiskt våld*, skapar splittring i hur den lokala nivån ser på det politiska projektet som meningsfullt. Detta för att det sker genom termen *våldsbejakande extremism*. Gränsen mellan intern och extern kommunikation blir samtidigt

mer flytande i det lokala förebyggande arbetet än vad den blir på nationell nivå. Detta eftersom samordningen lokalt i större grad påverkas av hur den yttre bilden av samordningen ser ut och internaliserar denna, samtidigt som man ser att den yttre världen påverkas av samordningens strategier. En handläggare på SKL lyfter blicken och funderar:

Jag tror det är viktigt att fundera på – hur vill vi att svenska medborgare ska tänka i den här frågan? Ska de känna så här att så fort någon uttrycker något då ska jag polisanmäla det, är det den bilden vi vill förmedla? Vill vi sätta igång den, jag ska inte kalla det övervakning, jag kommer inte på ordet... eller vill vi att alla ska tänka så här förebyggande, föra goda samtal, skapa tillit så vi kan få ett starkt socialt samhälle och fråga varandra hur vi mår? – (5)

5 Slutsatser och diskussion

Nedan följer en summering av analysens slutsatser samt diskussion, för att avslutas med tankar om kunskapsbidrag och förslag till vidare forskning.

5.1 På lokal nivå upplevs det förebyggande arbetet motsägelsefullt

Uppsatsen utgick från problemet att det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism formulerats utifrån en nationell idéproduktion, som ett uppdrag att omsättas och implementeras på lokal nivå. Strategisk kommunikation används därmed från nationell nivå för att påverka lägre instanser om relevansen av arbetet, och är exempel på hur politisk public relations fungerar i en neo-institutionell organisationskontext. Syftet var att analysera hur den lokala nivån organiserade det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och tillskrev det mening utifrån ett nationellt uppdrag. Detta analyserades genom att undersöka de meningsskapande processer som aktiveras på lokal nivå när ett förebyggande arbete omsätts i en lokal kontext. I det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism gick dessutom att urskilja två bärande diskurser, det säkerhetspolitiska och det socialt orienterade synsättet, som får direkta konsekvenser för den lokala nivåns meningsskapande. Dessa synsätt betraktas som sinsemellan kompletterande på nationell nivå, men den lokala nivån ger signaler om att det säkerhetspolitiska kontra det socialt orienterade synsättet inte är helt förenliga, rentav motsägelsefulla. I analysen framkom intressanta tendenser och indikationer om hur målgrupper utanför samordningens formella organisation betraktar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Informanter som beskrivit det civila samhällets ingångsvärden menar att det förebyggande arbetets mening utmanas av att uppdraget väcker ”beröringsskräck”. Förtroendet för organisationen påverkas således av målgrupperna på den lokala nivån, där förtroendet från dessa kan komma att undermineras om man inte är tydlig i sin kommunikation. Analysen av meningsskapande processer pekar på att reflektioner kring mening får stor betydelse för det lokala förebyggande arbetet, och blir bevis för hur strategisk

kommunikation används på lokal nivå för att utkristallisera innebörden av det förebyggande arbetet och göra det meningsfullt. Det är genom dessa processer som aktörer förstår och motiverar sin verksamhet, samt relaterar och förklarar den inför målgrupper. I de meningsskapande processerna på lokal nivå framkommer att de olika diskursernas egenskaper och innebörd bör analyseras redan på nationell nivå. Detta är särskilt viktigt då den nationella nivån har ansvar att bistå den lokala nivån i arbetet. I annat fall kan avsikterna med det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism komma att kritiseras och misstänkliggöras av mottagare och målgrupper. Den lokala nivån som konstaterat redan är en arena av beroenderelationer (Mumby, 2013) påverkas av om det förebyggande arbetet *upplevs* orimligt (Weick, 1998). Den formella samordningsorganisationen, som präglas av neo-organisatoriska problem som konflikterande agendor och komplexa beslutsprocesser, behöver vara ännu tydligare i sin strategiska kommunikation ”nedåt”. Målgrupperna skänker nämligen organisationen social legitimitet (Magnusson, 2014). Medias inflytande är också stort, och man har haft en större maktposition i förhållande till lokal nivå i att definiera det förebyggande arbetet, genom att förstärka och anamma en nationell agenda. Således har media inte enbart fungerat som en kanal (Fredriksson, Pallas och Wehmeier, 2014). Däremot, i takt med att målgrupper på lokal nivå inkluderas, kan media bli ett strategiskt verktyg för den lokala nivån att använda för att kommunicera sina budskap. Detta blir viktigt att förstå eftersom det är dessa grupper man egentligen vill nå. För att hårdra det kan man hävda att den nationella idéproduktionen som präglas av en mer säkerhetspolitisk diskurs står i konflikt till den lokala nivåns meningsskapande utifrån en socialt orienterad diskurs, vilket gör det förebyggande arbetet motsägelsefullt. När det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism institutionaliseras ytterligare blir det således avgörande hur man hanterar målgrupper utanför den formella samordningen, hur man strategiskt kommunicerar gentemot dessa och hur budskap förhåller sig till varandra. Denna uppsats är att betrakta som en nulägesanalys av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i en svensk kontext med fokus på lokal nivå.

5.2 Slutdiskussion: Verkligheten och hur vi talar om den

Avsaknaden av en kommunikativ strategi resulterar i tvetydighet i budskap och ett motsägelsefullt arbete. Detta framträder i skrivande stund på högsta politiska nivå, där man

diskuterar den framtida formen för samordningen mot våldsbejakande extremism. Det är tydligt att det blir en diskussion som landar i uppsatsens identifierade säkerhetspolitiska och socialt orienterade diskurs: är en dubbel approach förenlig? I min mening är våldsbejakande extremism inte en fråga om enbart *prevention*. Det är i högsta grad en social hållbarhetsfråga och en kommunikationsfråga. Det är en fråga om hur vi långsiktigt ser på vårt samhälle och den verklighet vi konstruerar. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism blir en fråga om makten att definiera, om bemötande, förtroende och relationer. Det förebyggande arbetet är också exempel på en övergripande debatt som utspelar sig i vår samtid (Asplund, 1970), debatten om *tolkningsföreträde*. I Studio Ett (Sveriges Radio, 2016) lyftes en metadebatt som handlade om *hur* man diskuterar samt *vem* som gör det. Dessa argument stod mot debatten om *sak*. Samtalet handlade i mångt och mycket om det som synliggjorts i uppsatsen, nämligen konstruktionen av verklighet och hur vi talar om den. I detta samtal synliggjordes konflikten mellan att värna om hur en verklighet beskrivs kontra vad som händer om man inte beskriver verkligheten ”som den är”. Att, som lokala samordnare påpekat i uppsatsen, strategiskt behöva arbeta med vilken bild man kommunicerar och vad den får för effekter kommer att bli fortsatt viktigt i ett hållbart och långsiktigt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. På nationell nivå finns ingen, i skrivande stund, offentlig kommunikationsstrategi på vilken det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism kan luta sig mot. Om det beror på ämnets känslighet och att man är ängslig får vara osagt. Enligt den nationella nivån är *kommunikationen* något man strategiskt arbetar med först nu, vilket är en intressant observation i sig. Att ”koppla på” kommunikation när man redan satt en ton i samtalet tycks vara symptomatiskt för många verksamheter. Uppsatsen visar att hur man än diskuterar kommunikationens roll har man i en politisk kontext ansvar för att demokratin upprätthålls, men också att majoriteten känner sig inkluderade. Som den tidigare forskningen visade har kommunikation ett i högsta grad demokratifrämjande ansvar, således blir kommunikation viktig och i synnerhet för verksamhetens förtroende. De inre processerna påverkar alltid de yttre, och tvärtom. Mouffe (1999) menar att en konsensus i ett samhälle aldrig är fri från friktion, men att det bör finnas en strävan efter att hela tiden inkludera fler perspektiv så att relationen mellan grupper och beslutsnivåer blir *meningsfull*.

5.3 Kunskapsbidrag och vidare forskning

Uppsatsens ämne är onekligen aktuellt, och kommunikationsforskning på temat våldsbejakande extremism ny. Till stor del är den internationella forskningen

säkerhetspolitisk, och organisationscentrerad forskning inte lika uppmärksammas. Därför blir denna kvalitativa ansats med meningsskapande processer i fokus ett kunskapsbidrag. Ämnet är relevant för fältet strategisk kommunikation då det utmanar hur man mäter och värderar relationer samt effekter av kommunikation när det gäller demokratiska dilemman och komplexa samhällsproblem. Kommunikationen används i detta fall som pragmatiskt, men också symboliskt, verktyg i att se på relationen mellan organisation och publik. Samhällsutmaningar som ställer förgivettagna normer och värderingar på ända kommer att transformera kommunikationsforskningen i framtiden och bidra till en kritisk kunskapsproduktion (Hallahan et al. 2007). Med tanke på att strategisk kommunikation dessutom gör anspråk på att vara demokratifrämjande i sig (Heide, Johansson och Simonsson, 2012) kommer den här typen av samhällsutmaningar vara av intresse för kommunikationsforskningen framöver. Det är utan tvivel nödvändigt att fortsätta en intellektuell diskussion om det förebyggande arbetets symbolik, men man bör också inhämta kunskap från den lokala nivåns erfarenheter. Förslag till vidare forskning inom fältet strategisk kommunikation kan med fördel göras inom en förlängning av den lokala nivån där man även intervjuar det civila samhället och medborgare. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är ingen kampanj utan ett långsiktigt arbete, men vars uppdrag kan komma att stöpas om för att anpassa sig till olika krav och förväntningar. På längre sikt blir det intressant att se hur svenska kommuner arbetar med frågan, eller om de inte gör det. Ett internationellt spår som blir intressant att följa är utvecklingen av metoder inom counter-narratives och skraddarsydda budskap. Genusfrågor och interkulturell kommunikation kommer därtill att få ökad betydelse i utformningen av det förebyggande arbetet. Förhoppningen är att den här uppsatsen gett en inblick i hur de meningsskapande processerna i organiseringen av ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism på lokal nivå påverkar arbetets rimlighet, och ger indikationer om dess kommunikativa effekter.

6 Referenser

- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2009). *Reflexive methodology. New Vistas for Qualitative Research*. CA: Sage Publications
- Alvesson, M. (2011). *Intervjuer: genomförande, tolkning och reflexivitet*. (1st ed). Malmö: Liber
- Asplund, J. (1970). *Om undran inför samhället*. Uppsala: Argos
- Atkinson, P., Hammersley, M. (2007). *Ethnography*. 1st ed. London: Routledge
- Berger, P., Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality*. 1st ed. Harmondsworth: Penguin.
- Berghs. (2016). *Internkommunikation – Dagtid – Berghs School of Communication*. Hämtad den 12 december, 2016, från: <https://www.berghs.se/kurs/internkommunikation-professional-dagtid/>
- Bernays, E. (2014). *Public Relations*. 1st ed. Norman: University of Oklahoma Press.
- Beutel, A., Weine, M. S., Saeed, A., Spahic Mihajlovic, A., Stone, A., Oakley Beahrs, J., Shanfield B. S. (2016). Field Principles for Countering and Displacing Extremist Narratives. *Journal of Terrorism Research*. 7(3). s.35-49.
- Borlänge kommun. (2016). *Lokal handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande miljöer i Borlänge*. Borlänge: Hållbarhetsutskottet
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2015). *InterViews – Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Los Angeles: SAGE publications
- Börjesson, M., Palmblad, E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. (red.) Malmö: Liber
- Christensen, L. T., Cornelissen, J. (2011). Bridging Corporate and Organizational Communication: Review, Development and a Look to the Future. *Management Communication Quarterly*, 25(3), s. 383-414.
- Corman R. S., Trethewey A., Goodall Jr, H. L. (2008). *Weapons of Mass Persuasion – Strategic Communication to Combat Violent Extremism*. New York: Peter Lang

- Czarniawska, B., Gagliardi, P. (2003). *Narratives we organize by*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- Czarniawska, B. (2005). *En teori om organisering*. Lund: Studentlitteratur
- Dagens Nyheter, (2016). *Sekretessbarriärer hotar extremistbekämpning*. Hämtad den 15 september, 2016, från: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/sekretessbarriarer-hotar-extremistbekampning/>
- Eastern Partnership Civil Society Forum. (2015). *Action Plan on Strategic Communication*. Bryssel: EU. Hämtad den 10 september, 2016, från: <http://archive.eap-csf.eu/assets/files/Action%20Plan.pdf>
- Eder, K. M. (2011). *Leading the Narrative: The Case for Strategic Communication*. Maryland: Naval Institute Press
- Falkheimer, J., Heide, M. (2011). *Strategisk kommunikation – Forskning och praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Falkheimer, J. Heide, M. (2014a). *Strategisk kommunikation – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- Falkheimer, J. (2014b). Att blanda metoder utan att blanda äpplen och päron. i: J. Eksell och Å. Thelander, (red.), *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*, [1 uppl.] Lund: Studentlitteratur, s.183-194.
- Flyvbjerg, B. (2001). *Making Social Science Matter – Why Social Inquiry Fails and How It Can Succeed Again*. Cambridge: Cambridge University Press
- Foucault, M. (1977). *The Archeology of Knowledge*. London: Tavistock
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge – selected interviews and other writings 1972-1977*. New York: Pantheon Books
- Fredriksson, M., Pallas, J., Wehmeier, S. (2013) Public Relations and Neo-institutional theory. *Public Relations Inquiry*, 2(3), s.1-28.
- Fredriksson, M., Pallas, J. (2014). *Den medialiserade myndigheten – en analys av svenska myndigheters anpassningar till medielogiken*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Göteborgs universitet. [Arbetsrapport nr 70]
- Fredriksson, M., Edwards, L. (2014). *When Two Ideals Collide: Balancing Transparency and Consistency in Public Sector Communication*. Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtad 10 december, 2016, från: <http://www.gu.se/english/research/publication?publicationId=206169> [Paper].

- Fredriksson, M., Pallas, J. (2016). Diverging Principles for Strategic Communication in Government Agencies. *International Journal of Strategic Communication*, 10(3), s. 153-164.
- Grunig, J., Hunt, T. (1984). *Managing public relations*. (1st ed). New York: Holt, Rinehart and Winston
- Göteborgs stad. (2015). *Kommunikationsstrategi – samordning mot radikaliserings och våldsbejakande extremism*. Göteborg: Förvaltningen för social resurs.
- Göteborgs stad. (2016). *Göteborgs stads plan mot våldsbejakande extremism*. Göteborg: Förvaltningen för social resurs.
- Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere - An Inquiry Into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, MA: MIT Press
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Verčič, D. and Sriramesh, K. (2007). Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*, 1(1), s.3-35.
- Heath, L. R. (2006). Onward Into More Fog: Thoughts on Public Relations' Research Directions. *Journal of Public Relations Research*. 18(2), s.93-114.
- Heide, M., Johansson, C., Simonsson, C. (2012). *Kommunikation i organisationer*. Lund: Studentlitteratur
- Herz, M. (2016). *Socialt arbete, pedagogik och arbetet mot så kallad våldsbejakande extremism – en översyn*. Malmö: Malmö högskola/Segerstedtinstitutet, Göteborgs universitet. [Rapport].
- Home Office, UK. (2011). *Contest – The United Kingdom's Strategy for Countering Terrorism*. Hämtad den 10 oktober, 2016, från: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/97994/contest-summary.pdf
- Holmström, S. (2005). Reframing Public Relations: The Evolution of a Reflective Paradigm for Organizational Legitimization. *Public Relations Review* (31). s.497-504.
- Hutton, J. G. (1999). The Definition, Dimensions, and Domain of Public Relations. *Public Relations Review*, 25(2), s. 199-214.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg. ed.). Oslo: Abstrakt.
- Justitiedepartementet. Skr. (2011/12:44). *Regeringens handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. Stockholm: Regeringskansliet. [Skrivelse].

- Justitiedepartementet. (2014:18). *Tolv rekommendationer vid upprättandet av en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism*. Stockholm: Regeringskansliet. [Promemoria].
- Justitsministeriet, (2014). *Prevention of Radicalisation and Extremism – Action Plan*. Köpenhamn: Justitsministeriet. Hämtad den 18 oktober, 2016, från: <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2015/SJ20150422125507430%20%5BDOR1545530%5D.PDF>
- Kaldor, M. (2003). *Det globala civilsamhället: ett svar på krig*. Göteborg: Daidalos
- Kjellgren, H. (2002). *Staten som informatör eller propagandist? - Om statssyners betydelse för svensk informationspolitik*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. [Doktorsavhandling].
- Kudnani, A. (2009) *Spooked! How Not to Prevent Violent Extremism*. i Statens Medieråd, (2013). *Våldsbejakande och anti-demokratiska budskap på Internet*. Stockholm: Statens Medieråd. Hämtad den 15 september, 2016, på: <http://www.statensmedierad.se/Publikationer/Produkter/Pro-violence-and-anti-democratic-messages-on-the-Internet/>
- Kulturdepartementet. Skr. (2014/15:144). *Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism*. Stockholm: Regeringskansliet. [Skrivelse].
- Kulturdepartementet. Dir. (2014:103). *En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. Stockholm: Regeringskansliet. [Kommittédirektiv].
- Kulturdepartementet. SOU (2016:92). *Remiss SOU 2016:92 Värna demokratin mot våldsbejakande extremism – Nationell samordning och kommunernas ansvar*. Stockholm: Regeringskansliet. [SOU].
- Ledingham, J.A., (2003). Explicating Relationship Management as a General Theory of Public Relations. *Journal of Public Relations Research*, 15(2), s.181-198.
- L'Etang, J. (2008). Public Relations, Persuasion and Propaganda: Truth, Knowledge, Spirituality and Mystique. In: A. Zerfass, B. van Ruler and K. Sriramesh, ed., *Public Relations Research - European and International Perspectives and Innovations*, Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s.251-269.
- Luhmann, N. (1995). *Social Systems*. Stanford: Stanford University Press
- Maitlis, S., Christianson, M. (2014). Sensemaking in Organizations: Taking Stock and Moving Forward. *The Academy of Management Annals*. 8(1), s.57-125.
- Magnusson, S. (2014). *Att säkerställa att vi är välkomna: Om organisationers strategiska*

kommunikation och förtroendeskapande arbete i det mångkulturella samhället.
Lund: Institutionen för strategisk kommunikation, Lunds universitet.
[Doktorsavhandling]

- Malmö stad. (2015). *Kommunikationsplan: Malmö stads arbete mot normbrytande beteende hos unga för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.* Malmö: Stadskontoret.
- Malmö stad. (2016). *Riktlinje: Malmö arbete med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism – en del av arbetet med normbrottsprevention bland unga.* Malmö: Stadskontoret.
- Mouffe, C. (1999). Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism? *Social Research: An International Quarterly*. 66(4). S.745-758.
- Mumby, K. D. (2013). *Organizational Communication – A Critical Approach*. CA: Sage Publications
- Möllerström, V. (2011). *Malmö omvandling: från arbetarstad till kunskapsstad. En diskurs analytisk studie av Malmö förnyelse.* Lund: Institutionen för Media- och kommunikationsvetenskap, Lunds universitet. [Doktorsavhandling].
- Möllerström, V. och Stenberg, J. (2014). Diskursanalys som metod inom strategisk kommunikation. i: J. Eksell och Å. Thelander, (red.), *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*, [1 uppl.] Lund: Studentlitteratur, s.127-148.
- Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. (2015). *Kunskapshus för att värna demokratin mot våldsbejakande miljöer – Strategisk handlingsplan för inrättande av Kunskapshus.* Stockholm: Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism.
- Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. (2016a). *Nationell strategi mot våldsbejakande extremism.* Stockholm: Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism.
- Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. (2016b). Hämtad senast den 22 december, 2016, från: <http://www.samordnarenmotextremism.se>
- von Platen, S. Young, P. (2014). Att intervju chefer med kommunikationsansvar. i: J. Eksell och Å. Thelander, (red.), *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*, [1 uppl.] Lund: Studentlitteratur, s.27-40.
- von Platen, S. (2006). Intern kommunikation och meningsskapande vid strategisk organisationsförändring. En studie av Sveriges Television. Örebro: Örebro Studies in Media and Communication. [Doktorsavhandling].
- Prasad, P. (2005). *Crafting qualitative research: working in the post-positivist traditions.* Armonk N.Y.: M.E. Sharpe
- Ranstorp, M., Gustafsson, L., Hyllengren, P. (2015). *Förebyggande av*

våldsbejakande extremism på lokal nivå - exempel och lärdomar från Sverige och Europa. Stockholm: CATS, Försvarshögskolan. [Rapport]. Hämtad den 3 september, 2016, på: <http://www.fhs.se/cats>

Regeringskansliet. (2016). *Regeringen utser Anna Carlstedt till nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. Hämtad den 20 december, 2016, från: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/12/regeringen-utser-anna-carlstedt-till-nationell-samordnare-for-att-varna-demokratin-mot-valdsbejakande-extremism/>

Rienecker, L. (2016) Problemformulering. [2 uppl.] Kina: Liber

Riksrevisionen. (RIR 2016:5). Nationella samordnare som statligt styrmedel. Stockholm: Riksrevisionen. [Rapport]. Hämtad den 9 oktober, 2016, från: <http://www.riksrevisionen.se/sv/rapporter/Rapporter/EFF/2016/Nationella-samordnare-som-statligt-styrmedel/>

Rothstein, B. (2005). Sverige – de ideologiska statsapparaternas förlovade land. i K. Ronit & B. Rothstein (red.), *Den politiske forvaltning, Historiske spor i nutidens bureaukrati, Festschrift till Tim Knudsen*. Köpenhamn: Systime Förlag. Hämtad den 2 november, 2016, från: http://www.rothstein.dinstudio.se/files/Sverige_-_De_ideologiska_statsapparaternas_frlovade_land.pdf

Silverman, D. (2011). *Interpreting Qualitative Data*. (4 ed.) CA: Sage Publications

Silverman, T., Stewart, C.J., Amanullah, Z., Birdwell, J. (2016). *The Impact of Counter-Narratives – Insights from a Year-long Cross-Platform Pilot Study of Counter-Narrative Curation, Targeting, Evaluation, and Impact*. London: Institute for Strategic Dialogue. [Rapport]. Hämtad den 1 oktober, 2016, från: http://www.strategicdialogue.org/wp-content/uploads/2016/08/Impact-of-Counter-Narratives_ONLINE.pdf

Statskontoret. (2015). *Värna demokratin mot våldsbejakande extremism – Utvärdering av en handlingsplan*. Stockholm: Statskontoret. Hämtad den 9 september, 2016, från: <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2015/201506.pdf>

Stenberg, J. (2016). *Den kommunikativa staten: Politisk public relations och utvecklingen av innovationshypen i Sverige*. Lund: Institutionen för strategisk kommunikation, Lunds universitet. [Doktorsavhandling].

Stockholms stad. (2016). *Stadens arbete mot våldsbejakande extremism – Riktlinjer till Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram*. Stockholm: Stadsledningskontoret

Strömbäck, J., Kioussis, S. (2011a). *Political Public Relations – Principles and Applications*. New York: Routledge

- Strömbäck, J., Kiouisis, S. (2014). Political Public Relations. In: C. Reinemann, ed., *Political Communication*, Berlin: De Gruyter Mouton
- Sveriges Kommuner och Landsting. (2016). Kommungruppsindelning 2017. Hämtad den 22 december, 2016, från:
<https://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html>
- Sveriges Radio. (2016). *Studio Ett kväll 12 december*. Hämtad den 12 december, 2016, från:
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/821312?programid=1637>
- Uppsala kommun. (2016). *Uppsala kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism*. Uppsala: Kommunledningskontoret
- Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. CA: Sage Publications
- Weick, K. E. (1998). The Vulnerable System: An Analysis of the Tenerife Air Disaster. *Journal of Management*, 16(3), s. 571–593.
- Weick, K. E. (2012). *Making Sense of the Organization – The Impermanent Organization*. (2 uppl.). Chichester, UK: John Wiley Sons
- Yin, R.K. (2003). *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Žižek, S. (2008). *Violence – six sideways reflections*. London: Profile Books
- Örebro kommun. (2015). *Handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism*. Örebro: Socialnämnden.

7 Intervjuguider

TEMA	FRÅGOR TILL LOKALA SAMORDNARE I KOMMUN X
BAKGRUND	• Hur skulle du beskriva ditt uppdrag som samordnare i kommun X? • Hur arbetar kommun X med demokratifrämjande? • Varför arbetar kommuner i Sverige mot våldsbejakande extremism just nu tror du? Har arbetet mot våldsbejakande extremism intensifierats över tid i kommun X upplever du? • När man talar om extremism talar man ibland om motbild. Vad lägger du i begreppet motbild? • Hur har lokalmedia speglat det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism?
DET LOKALA FÖREBYGGANDE ARBETET	• Vad är en strategisk handlingsplan mot våldsbejakande extremism? Har den några konkreta målsättningar? Vad vill den uppnå? Hur länge ska handlingsplanen leva? • Kommun X har ett kunskapshus som en del av det förebyggande arbetet. Hur fungerar ett kunskapshus? • På vilket sätt är det här en ny funktion i kommun X? • Hur fungerar utbytet av erfarenheter mellan kommun X och andra kommuner och/eller parter i detta uppdrag?
NATIONELLA SAMORDNINGEN – UPPDRAGET	• Hur beskrevs uppdraget av den nationella samordningen? Hur kommunicerade kommun X med NSmE under arbetets gång? • Vad vet NSmE som inte ni i kommun X vet? Vad vet ni i kommun X som inte NSmE vet? • Upplever du att det finns en samsyn i hur man arbetar förebyggande mot våldsbejakande extremism mellan nationell och lokal nivå? • Ser du några utmaningar i det förebyggande arbetet mellan nationell och lokal nivå? Hur har ni löst det i sådana fall?

	• Vilka förväntningar finns på den nationella samordningen framöver? Hur ser du långsiktigt på arbetet?
DET CIVILA SAMHÄLLET OCH MEDBORGARE	• Hur kommunicerar ni med det civila samhället i kommun X? • Vilket ansvar har det civila samhället i det förebyggande arbetet? Vilka förväntningar har det civila samhället på kommun X och tvärtom? • Skulle det vara relevant för det civila samhället att använda sig av motbildastrategier på lokal nivå? Hur? • Känner medborgare i kommun X till den lokala samordningen mot våldsbejakande extremism? Är det viktigt att de känner till arbetet?
ÖVRIGT	• Vill du lägga till något som kan vara relevant för studien?

TEMA	FRÅGOR TILL DEN NATIONELLA SAMORDNINGEN OCH SKL
BAKGRUND	• Hur skulle du beskriva ditt uppdrag i nationella samordningen/SKL? • Hur arbetar Sverige med demokratifrämjande? • Kan du beskriva hur uppdraget från Kulturdepartementet formulerades? Upplever du att det är särskilt motiverat att arbeta mot våldsbejakande extremism just nu? Har arbetet mot våldsbejakande extremism intensifierats över tid upplever du? • Hur har nationella media speglat det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism?

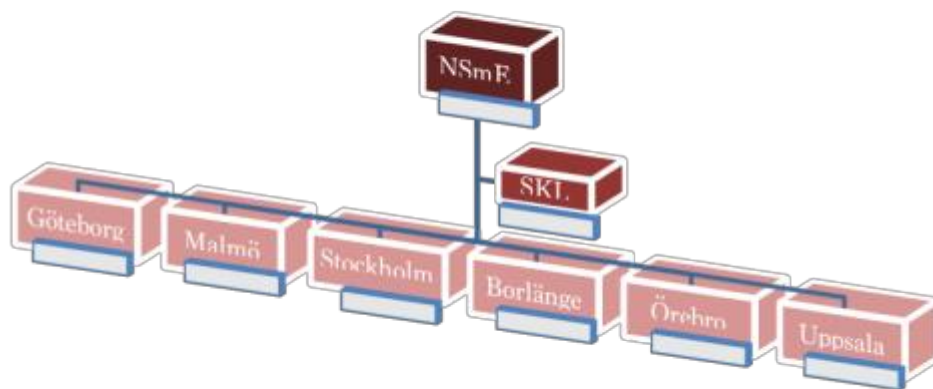

DIALOGEN MED KOMMUNERNA – UPPDRAGET	• Hur beskrev ni ert uppdrag för kommunerna? Hur ser dialogen ut med pilotkommunerna under arbetets gång? Vilka forum används? • De kommuner som ännu inte påbörjat sitt arbete – vad har de uttryckt för tankar? • Vad vet ni som inte kommunerna vet? Vad vet de som inte ni vet? • Upplever du att det finns en samsyn mellan nationell och lokal nivå i hur man arbetar förebyggande mot våldsbejakande extremism? • Ser du några utmaningar i det förebyggande arbetet mellan nationell och lokal nivå? Hur har ni löst det i sådana fall? • Hur ska det nationella uppdraget se ut i fortsättningen? Vilket stöd kan ni ge kommunerna i det fortsatta arbetet?
DET FÖREBYGGANDE ARBETET SOM METOD	• Hur gick ni tillväga när ni skulle utforma en strategi mot att förebygga våldsbejakande extremism? • Hur kommunicerade ni ert uppdrag till kommunerna? • Vilken forskning stöttade ni er på? • Vissa kommuner har ett kunskapshus som en del av det förebyggande arbetet. Hur ska ett kunskapshus se ut?
DET CIVILA SAMHÄLLET OCH MEDBORGARE	• Vilken roll har det civila samhället i det förebyggande arbetet? • När man talar om extremism talar man ibland om motbild. Vad lägger du i begreppet motbild? Skulle det vara relevant för det civila samhället att använda sig av motbildastrategier för att stävja extremism? • Känner medborgare i kommun X till den lokala samordningen mot våldsbejakande extremism? Är det viktigt att de känner till arbetet?
ÖVRIGT	• Vill du lägga till något som kan vara relevant för studien?

TEMA	FRÅGOR TILL KOMMUNIKATÖRER I KOMMUN X
BAKGRUND	• Kan du berätta kort om ditt uppdrag som kommunikatör i kommun X? • Hur arbetar kommun X med demokratifrämjande? • Tycker du att demokrati och kommunikation samspelar? • Tycker du att kommun X lever upp till det man säger att kommun X står för? • Har arbetet mot våldsbejakande extremism intensifierats över tid upplever du? • Anser du att du har en roll som kommunikatör i att vara med och utveckla samhället?
DET LOKALA FÖREBYGGANDE ARBETET	• Känner du till det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i kommun X? Känner du till handlingsplanen/kunskapshuset? • Om ja, har kommunikation varit inkopplad i arbetet med denna fråga? • Vilka utmaningar upplever du att det kan finnas mellan en nationell samordning och en lokal samordning i en sådan här fråga? • Är samordningen av det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism en kommunikationsfråga?
DET CIVILA SAMHÄLLET OCH MEDBORGARE	• Vem eller vilka riktar sig det förebyggande arbetet till? • Känner medborgare i kommun X till detta arbete? • Hur har arbetet speglats i lokalmedia? • När man talar om våldsbejakande extremism talar man ibland om motbild. Vad lägger du i begreppet motbild?
ÖVRIGT	• Vill du lägga till något som kan vara relevant för studien?

8 Illustration

Figur 1: Skiss över fallorganisationen.